

VILNIAUS MIESTO ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ REKONSTRUKCIJOS IR TOLESNĖS PRIEŽIŪROS PROJEKTAS

GALIMYBIŲ STUDIJA

PROJEKTO ĮGYVENDINIMO VIEŠOS PRIVAČIOS PARTNERYSTĖS BŪDU SCENARIJUS (VPP SCENARIJUS)

RSM! Robson Rhodes

VILNIUS CONSULT
ENGINEERING CONSULTING

Vilnius 2006

TURINYS

ĮVADAS	6
SANTRAUKA	8
1. PROJEKTO KILMĖ IR DABARTINĖ SITUACIJA	10
1.1. PROJEKTO IŠTAKOS.....	10
1.1.1. <i>Viešojo ir privačiojo partnerystė (VPP)</i>	10
1.1.2. <i>Tipinė VPP projekto struktūra</i>	11
1.2. VILNIAUS MIESTO STRATEGINIAI TIKSLAI.....	12
1.3. VILNIAUS MIESTO ŠVIETIMO ĮSTAIGOS	13
1.4. ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ FINANSAVIMAS.....	13
1.4.1. <i>Finansavimo šaltiniai</i>	13
1.4.2. <i>Švietimo įstaigų infrastruktūros rekonstrukcijų finansavimas</i>	14
1.4.3. <i>Švietimo įstaigų ūkio išlaidų finansavimas</i>	15
1.5. ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ POREIKIAI	16
2. STRATEGINĖS ĮGYVENDINIMO ALTERNATYVOS	18
2.1. PROJEKTO TIKSLAI.....	18
2.2. STRATEGINĖS ALTERNATYVOS	18
2.3. ĮGYVENDINIMO BŪDAI	19
3. PILOTINIS VPP PROJEKTAS	20
3.1. PILOTINIO VPP PROJEKTO APIMTIS	20
3.1.1. <i>Pilotinio VPP projekto švietimo įstaigos</i>	20
3.1.2. <i>Pilotinio VPP projekto apimtis: paslaugos</i>	20
3.2. PSC MODELIAVIMAS IR SOCIALINĖ-EKONOMINĖ ANALIZĖ	21
3.2.1. <i>PSC modeliavimo prielaidos</i>	22
3.2.2. <i>Jautrumo analizė</i>	22
3.2.3. <i>Vertės už Pinigus analizės rezultatai</i>	22
3.2.4. <i>Ekonominės - socialinės naudos analizės rezultatai</i>	24
3.2.5. <i>Įperkamumas</i>	26
3.3. PILOTINIO VPP PROJEKTO ĮGYVENDINIMO ASPEKTAI	28
3.3.1. <i>VPP schemos įgyvendinamumas pagal Lietuvos Respublikos įstatymus</i>	28
3.3.2. <i>Rizikų pasidalinimas tarp viešojo ir privataus sektoriaus</i>	29
3.3.3. <i>Mokėjimo mechanizmas</i>	30
3.3.4. <i>VPP projektas apskaitos požiūriu</i>	30
3.3.5. <i>Spręstini klausimai ir Projekto rizikos</i>	30
4. SEKANTYS ŽINGSNIAI	34
4.1. PRELIMINARUS GRAFIKAS	34

LENTELĖS

<i>LENTELĖ NR. 1.</i>	BENDRI APIBRĖŽIMAI, NAUDOJAMI ATASKAITOJE	4
<i>LENTELĖ NR. 2.</i>	VILNIAUS MIESTO ŠVIETIMO ĮSTAIGOS PAGAL TIPUS.....	13
<i>LENTELĖ NR. 3.</i>	MOKYMO APLINKOS FINANSAVIMAS IŠ VILNIAUS MIESTO BIUDŽETO, TŪKST. LTL.....	15
<i>LENTELĖ NR. 4.</i>	INVESTICIJŲ POREIKIO PAGRINDINĖMS ŠVIETIMO ĮSTAIGOMS ĮVERTINIMAS PAGAL PASTATŲ TIPUS, MLN. LTL	16
<i>LENTELĖ NR. 5.</i>	ALTERNATYVŲ VERTINIMAS.....	18
<i>LENTELĖ NR. 6.</i>	ĮGYVENDINIMO BŪDAI	19
<i>LENTELĖ NR. 7.</i>	ŠVIETIMO ĮSTAIGOS, ATRINKTOS PILOTINIAM VPP PROJEKTUI	20
<i>LENTELĖ NR. 8.</i>	PSC IR VPP PINIGŲ SRAUTŲ SUVESTINĖ.....	23
<i>LENTELĖ NR. 9.</i>	VERTĖS UŽ PINIGUS ANALIZĖS REZULTATAI.....	23
<i>LENTELĖ NR. 10.</i>	EKONOMINĖS-SOCIALINĖS ANALIZĖS PRIELAIDOS.....	24
<i>LENTELĖ NR. 11.</i>	EKONOMINĖS-SOCIALINĖS ANALIZĖS REZULTATAI	25
<i>LENTELĖ NR. 12.</i>	PILOTINIO VPP PROJEKTO ĮSTAIGŲ IŠLAIDOS PASTATŲ IR ŪKIO PRIEŽIŪRAI 2005 M., TŪKST. LTL	26
<i>LENTELĖ NR. 13.</i>	PILOTINIO VPP PROJEKTO ĮSTAIGŲ METINIS POREIKIS PASTATŲ IR ŪKIO PRIEŽIŪRAI TŪKST. LTL	27
<i>LENTELĖ NR. 14.</i>	KITI PILOTINIO VPP PROJEKTO ĮGYVENDINIMO ASPEKTAI	32

PAVEIKSLAI

<i>PAVEIKSLAS NR. 1.</i>	VPP STRUKTŪRA IR SUSIJUSIOS SUTARTYS.....	12
<i>PAVEIKSLAS NR. 2.</i>	ŠVIETIMO FINANSAVIMAS – SAVIVALDYBĖS BIUDŽETAS, MLN. LTL	14
<i>PAVEIKSLAS NR. 3.</i>	ŠVIETIMO FINANSAVIMAS IŠ VILNIAUS M. BIUDŽETO, PER 2005 M., TŪKST. LTL	14
<i>PAVEIKSLAS NR. 4.</i>	ĮGYVENDINTI VILNIAUS MIESTO ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ REKONSTRUKCIJOS PROJEKTAI....	15

PRIEDAI

- Priedas Nr. 1:* Tarptautinės VPP praktikos apžvalga
- Priedas Nr. 2:* Informacija apie Vilniaus miesto švietimo įstaigų rekonstrukcijos projektus
- Priedas Nr. 3:* Pilotinio VPP projekto PSC modelis (skaitmeninė laikmena)
- Priedas Nr. 4:* Vilniaus miesto švietimo įstaigų Pilotinio VPP projekto teisiniai aspektai
- Priedas Nr. 5:* Rizikos matrica
- Priedas Nr. 6:* Mokėjimų mechanizmas
- Priedas Nr. 7:* Su VPP projektų susijusių sandorių apskaita ir savivaldybės mokėjimo limitai

Lentelė Nr. 1. Bendri apibrėžimai, naudojami ataskaitoje

Žodis / Frazė	Apibrėžimas
Projektas	Konsultacinių paslaugų teikimas pagal Paslaugų sutartį
Užsakovas	Vilniaus miesto savivaldybės administracija
Konsorciumas	Šioje ataskaitoje Konsorciumo nariais yra laikomi: UAB „Verslo procesų valdymas“ (toliau - VPV), UAB „Vilnius Consult“ (toliau - VC) ir RSM Robson Rhodes LLP (toliau - RSM RR), teisininkai – advokatų kontora „Sutkienė, Pilkauskas ir Partneriai“ (toliau - SPP) ir Nabarro Nathanson (toliau - NN)
Pasiūlymas	Konsorciumo pasiūlymas pateiktas Užsakovui
TOR	Projekto techninė užduotis
Paslaugų sutartis	2006-01-05 sutartis Nr. A64-4 tarp Užsakovo ir Konsorciumo dėl Vilniaus miesto švietimo įstaigų rekonstrukcijos ir tolesnės priežiūros projekto konsultacijų paslaugų teikimo
Konsultantai	Konsorciumo narių personalas, atsakingas už užduočių pagal Paslaugų sutartį vykdymą
Projekto valdymo grupė	Konsultantų grupė bei Projekto grupė, atskirais atvejais ir Patvirtinančios institucijos
Projekto grupė	Savivaldybės ir švietimo įstaigų deleguoti atstovai, dalyvaujantys Projekte Užsakovo vardu
Projekto grupės vadovas	Projekto grupės narys, koordinuojantis Projektą Užsakovo vardu bei vadovaujantis Projekto grupei
Kiti darbo grupės nariai	Įvairių vyriausybinių, savivaldybės ir/ar švietimo įstaigų atstovai, kurie nėra Projekto valdymo grupės nariai, tačiau dalyvauja atskiruose Projekto valdymo grupės susitikimuose arba kitose Projekto veiklose
VPP	Viešoji ir privačioji partnerystė
VPP projektas	VPP projekto pagrindas yra sutartis tarp Užsakovo ir Paslaugų teikėjo, pagal kurią Paslaugų teikėjas įsipareigoja įvykdyti švietimo įstaigų, įtrauktų į VPP projektą, statybos ir/ar rekonstrukcijos darbus bei (arba) vykdyti šių pastatų priežiūrą VPP sutartyje nustatytą laikotarpį (paprastai 20-25 metus), o Užsakovas įsipareigoja pastatų priežiūros vykdymo laikotarpiu mokėti VPP sutartyje nustatytą periodinį mokestį
VPP sutartis	Sutartis, pagal kurią vykdomas VPP projektas
Pilotinis VPP projektas	Pirmasis Vilniaus miesto švietimo įstaigų rekonstrukcijos ir tolesnės priežiūros VPP būdu projektas, kurio apimtį nustatė Projekto grupė
Perkančioji organizacija	Institucija, pasirašanti VPP sutartį savivaldybės vardu
Paslaugų teikėjas	Bendrovė, su kuria sudaryta VPP sutartis
OJEU pranešimas	Pranešimas apie skelbiamą VPP projekto konkursą, publikuojamas

Žodis / Frazė	Apibrėžimas
Priežiūros paslaugų specifikacija (PPS)	Official Journal of the European Union (Oficialiame Europos Sąjungos žurnale)
Švietimo įstaigos	Dokumentas, kuriame yra pilnai aprašomos paslaugos bei darbai, teiktini pagal VPP sutartį Vilniaus miesto savivaldybės pavaldumo ugdymo įstaigos (darželiai-mokyklos, lopšeliai-darželiai, darželiai, pradinės mokyklos, pagrindinės mokyklos, vidurinės mokyklos, gimnazijos, jaunimo mokyklos, specialiosios mokyklos, suaugusiųjų vidurinės mokyklos, mokymo centrai, konsultaciniai mokymo centrai, papildomo ugdymo įstaigos, muzikos mokyklos, dailės mokyklos, vaikų ir jaunimo klubai)
Švietimo įstaigų sąrašas	Visos Vilniaus miesto švietimo įstaigos
Infrastruktūra	Švietimo įstaigų teritorija ir pastatai, įskaitant tokius priklausinius kaip inžineriniai įrenginiai
VPP scenarijus	Galimybių studijos dėl VPP projekto įgyvendinimo ataskaita (angl. Outline business case)
Konkursas	Konkursas, skirtas išrinkti Paslaugų Teikėją Pilotiniam VPP projektui
Metinis mokestis	Mokestis Paslaugų Teikėjui už einamuosius metus, apskaičiuojamas taikant Mokėjimo mechanizme nustatytus Bazinio mokesčio koregavimus
Bazinis mokestis	Metinis mokestis Paslaugų teikėjui
Mokėjimo mechanizmas	VPP sutarties dalis, nustatanti koregavimus taikytinus Baziniam mokesčiui bei Periodinių mokesčių mokėjimo tvarką

IVADAS

2005 m. vasarą Vilniaus miesto savivaldybė (toliau Savivaldybė arba Perkančioji organizacija) inicijavo švietimo įstaigų rekonstrukcijos finansavimo naudojant VPP schemą galimybių studiją (toliau tekste – Galimybių studija arba Projektas).

Konsorciumas, sudarytas iš vietinių bei tarptautinių ekspertų (UAB „Verslo procesų valdymas“ (toliau tekste – VPV), UAB „Vilnius Consult“ (toliau tekste – VC) ir RSM Robson Rhodes LLP (toliau tekste RSM RR), advokatų kontorų „Sutkienė, Pilkauskas ir partneriai“ (toliau tekste SPP) ir Nabarro Nathanson (toliau tekste NN)) buvo išrinktas Galimybių studijai parengti.

Pagal 2006 m. sausio 5 d. pasirašytą Paslaugų sutartį, konsultantai paruošė ataskaitą – Projekto įgyvendinimo VPP būdu scenarijų (toliau tekste VPP scenarijus), kuris apibendrina Galimybių studijos rezultatus.

Ši ataskaita parengta vadovaujantis technine specifikacija, Konsultantų pasiūlymu ir yra susieta išimtinai tik su galimybių analize Vilniaus miesto švietimo įstaigų rekonstrukciją ir tolesnę priežiūrą vykdyti naudojant VPP schemą, ir negali būti naudojama jokiais kitais tikslais. Šios ataskaitos negalima cituoti, ja remtis arba atskleisti trečiosioms šalims be išankstinio raštiško Konsultantų sutikimo, nebent to reikalauja teismas arba kontroliuojančios institucijos (išskyrus Savivaldybės patarėjus, vykdančius veiklas, susijusias su Projektu, su sąlyga, kad jie sutinka, kad Konsultantai neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų prieš juos ryšium su ataskaitos turiniu). Konsultantai neprisiima atsakomybės susijusios su ar kylančios dėl šios ataskaitos turinio jokių kitų šalių, išskyrus Savivaldybę, atžvilgiu. Jei trečios šalys nusprendžia remtis šia ataskaita, jos tai daro pilnai savo rizika.

Patvirtindama šią ataskaitą Savivaldybė patvirtina, kad (1) procedūros kurias atliko Konsultantai yra procedūros kurias Savivaldybė prašė atlikti, ir tik Savivaldybė yra atsakinga už šių procedūrų pakankamumą jos tikslams, ir kad Savivaldybė nereikalauja Konsultantų atlikti jokių tolimesnių procedūrų; (2) Konsultantai nei patvirtina nei reiškia savo nuomonę apie procedūrų pakankamumą iškeltiems tikslams, ir jei mes būtume atlikę papildomas procedūras, rezultatai būtų atspindėti ataskaitoje; (3) Savivaldybė pateikė Konsultantams visus finansinius duomenis ir susijusią informaciją, kuri buvo būtina procedūroms atlikti. Pateiktos informacijos tikslumas ir pilnumas yra pilna Savivaldybės atsakomybė (4) Dėl tolimesnio Projekto įgyvendinimo sprendimus pilnai priims Savivaldybė ir nei Konsultantų darbas nei apibendrinimai nereiškia rekomendacijų ar Projektas turi būti vykdomas ar ne, ir kokiomis sąlygomis.

Galimybių studijos ataskaita - VPP scenarijus apima:

- Dabartinės situacijos ir Savivaldybės poreikių apžvalga;
- Strateginių Projekto alternatyvų įvertinimą;
- Būdų Projekto įgyvendinimui įvertinimą, paremtą šešėlinių tarifų analize, vertės už pinigus įvertinimą bei socialinį-ekonominį įvertinimą;
- Galimybių įgyvendinti VPP projektą pagal Lietuvos Respublikos įstatymus analizę ir įvertinimą;
- Pagrindines VPP sutarties nuostatas bei sandorių, susijusių su VPP, traktavimą apskaitoje;
- Viešojo sektoriaus lyginamosios vertės modeliavimo rezultatus Pilotiniam VPP projektui;
- Rekomenduojamą rizikų tarp viešojo ir privataus sektoriaus paskirstymą (Rizikų matricą);
- Rekomenduojamus atsiskaitymo už suteiktas paslaugas principus (Mokėjimo mechanizmą);
- Praktinių problemų ir rizikų aprašymą, į kurias reiks atsižvelgti tolimesniame VPP projekto įgyvendinime.

Rengiant galimybių studiją, remtasi:

- Tarptautine VPP praktika bei ir Jungtinėje Karalystėje naudojama praktine VPP metodologija;
- Dokumentais, apibrėžiančiais Vilniaus miesto švietimo įstaigų plėtrą;
- Dokumentais, reglamentuojančiais viešuosius pirkimus ir kitus aspektus, susijusius su VPP schemos realizavimu Lietuvoje;
- Projekto valdymo grupės priimtais sprendimais;

- Informacija, gauta apvalaus stalo susitikimų su privataus sektoriaus atstovais – potencialiais investuotojais, bankais ir pan., – metu;
- Istoriniais finansų ir kitais duomenimis, dėl švietimo finansavimo, švietimo įstaigų išlaidų pastatų ir ūkio išlaikymui, rekonstrukcijos ir remonto projektams, įskaitant ir Pilotinio VPP projekto švietimo įstaigas.

SANTRAUKA

Šiuo metu Vilniaus mieste yra 282 švietimo įstaigos, iš kurių dauguma – mokyklos ir darželiai. Švietimo finansavimas sudaro apie 50% viso Vilniaus miesto biudžeto, kuriuose 2005m. po 47% sudaro valstybės dotacijos ir Savivaldybės biudžeto lėšos.

Švietimo įstaigų infrastruktūros priežiūra finansuojama pagrinde iš Savivaldybės biudžeto (lėšos mokymo aplinkai finansuoti). Šiuo metu šios lėšos naudojamos pagrinde kasdieniams, būtiniausiems remonto ir priežiūros poreikiams patenkinti. Vienos įstaigos priežiūrai per mėnesį vidutiniškai skiriama 50 tūkst. LTL, iš kurių 78% sudaro darbo užmokestis nepedagoginiams darbuotojams.

Laikotarpiu nuo 1997 iki 2005 viso Vilniaus mieste įgyvendinti tik 187 švietimo įstaigų rekonstrukcijos/remonto projektai, kurių bendra apimtis vos viršija 30 mln. LTL. Vidutinis šių projektų dydis buvo 164 tūkst. LTL. Šie projektai finansuoti pagrinde iš specialių dotacijų ar tikslinių lėšų, tokių kaip Pasaulio banko, Vyriausybės investicijų programos ir pan. 2005 metais keletas mokyklų paruošė Energijos taupymo projektus kreipdamosi finansavimo į ES Struktūrinius fondus. Vidutinis projekto dydis buvo 0,5 mln. litų darželiui ir 1,3 mln. litų mokyklai. Tačiau, iš 28 projektų patvirtintas tik 1.

Dėl nuolatinio lėšų trūkumo Viešoji Privačioji Partnerystė (VPP) buvo pasiūlyta kaip viena iš alternatyvių Vilniaus miesto švietimo įstaigų renovacijos finansavimo šaltinių ir 2005m. Vasarą inicijuotas Galimybių studijos, dėl Vilniaus miesto švietimo įstaigų rekonstrukcijos ir tolesnės priežiūros VPP būdu, rengimas.

VPP paremta privataus sektoriaus kompetencijų panaudojimu investiciniuose projektuose bei rizikų pasidalinimu tarp viešojo ir privataus sektoriaus.

VPP paprastai apima privataus sektoriaus teikiamas paslaugas tokias kaip viešosios infrastruktūros objektų projektavimą, statybą/rekonstrukciją bei priežiūrą, įskaitant ir pagrindinių darbų (statybos/rekonstrukcijos) finansavimą. Tarptautinėje praktikoje VPP plačiausiai paplitęs tokiose srityse kaip švietimas, sveikatos apsauga, susisiekimo infrastruktūra. VPP taikymas pasaulyje plačiai paplitęs: 2004 ir 2005 m. buvo sudaryta maždaug 206 VPP sutartys, kurių vertė siekė 145 mlrd. LTL.

Galimybių studijos rengimo pirmoje etapo (Užduotis 1) metu, buvo nustatyta, kad didžiosios daugumos (apie 83%) Vilniaus miesto švietimo įstaigų pastatų yra labai prastos būklės ir reikalauja skubios rekonstrukcijos. Daugumoje atvejų patalpos netenkina minimalių įstatymų ir higienos normų nustatytų reikalavimų. Bendras investicijų poreikis pagrindinėms Vilniaus miesto švietimo įstaigoms yra apie 0,7 - 1,2 mlrd. LTL, o tai ženkliai viršija bendrą 2006m. Savivaldybės biudžetą. Vidutiniškai investicijų poreikis vienai mokyklai yra apie 4-10 mln. LTL, darželiui – 2,5-4 mln. LTL. Darant prielaidą, kad nekistų pastarųjų metų švietimo įstaigų pastatų rekonstrukcijos finansavimo tendencijos, Vilniaus miesto švietimo įstaigų rekonstrukcija užtruktų daugiau kaip 200 metų.

Atsižvelgdama į dabartinius švietimo įstaigų poreikius, nepaisant finansavimo apribojimų, Projekto darbo grupė pasirinko strateginę alternatyvą pilna apimtimi renovuoti švietimo įstaigų infrastruktūrą (pastatus ir teritoriją). Kitas žingsnis buvo apsibrėžti projekto apimtį, nustatant švietimo įstaigų skaičių ir teiktinas paslaugas. Atsižvelgiant į tarptautinę praktiką bei parengiamojo Projekto etapo metu identifikuotas rizikas, buvo pasiūlyta Savivaldybei Galimybių studijoje apsiriboti mažesne apimtimi ir įgyvendinti Pilotinį VPP projektą.

Pilotinis VPP projektas suformuotas tokiu būdu, kad Savivaldybė turėtų galimybes pasinaudoti Pilotinio VPP projekto galimybių studijos rezultatais, ir, jei Pilotinis VPP projektas bus įgyvendintas, jo rezultatais, planuodama ir įgyvendindama kitų švietimo įstaigų infrastruktūros rekonstrukcijas. 14 mokyklų ir 1 darželis atrinkti Pilotiniam VPP projektui.

Įstaigų pasirinkimo procesas (kriterijai, metodai, įstaigų sąrašai, Pilotinio VPP projekto paslaugų apimtys) aptarti Užduoties 1 ataskaitoje bei atskirame dokumente: Siektinų Paslaugų Specifikacijoje (SPS).

Pagrindinė antrojo etapo (Užduotis 2) Galimybių studijos užduotis buvo įvertinti finansinius, socialinius-ekonominius ir teisinius Pilotinio VPP projekto įgyvendinamumo aspektus vietinėmis sąlygomis.

Optimalus projekto įgyvendinimo laikotarpis nustatytas 30 metų. Remiantis finansinio modeliavimo rezultatais, Metinis mokestis Paslaugų teikėjui nustatytu Pilotinio projekto laikotarpiui gali siekti 22-28 mln. LTL per metus, įskaitant PVM. Tačiau tai tik preliminarus įvertinimas, o mokėjimo dydis galutinai bus nustatytas derybų metu ir priklausys nuo eilės ataskaitoje aptartų veiksnių.

Preliminarus Metinio mokesčio dydis naudotas ir Vertės už Pinigus analizei, kuri parodė, kad rekonstrukcija VPP būdu būtų šiek tiek brangesnė (apie 6%) lyginant su rekonstrukcijos įgyvendinimu iš valstybės ar Savivaldybės lėšų tradiciniu viešųjų pirkimų būdu. Tai pagrįde susiję su papildomais kapitalo kaštais ir viešajam sektoriui negražintinu PVM. Apytiksliai projekto įgyvendinimo laikotarpiu apie 133 mln. LTL ir 67 mln. LTL PVM būtų sumokėta į valstybės biudžetą atitinkamai VPP ir tradicinio finansavimo atvejais.

Būtina atsižvelgti į tai, kad Pilotinio VPP projekto nauda Savivaldybei vertės už pinigus požiūriu smarkiai priklausys nuo to, kaip Savivaldybė sugebės: a) skatinti rinkos susidomėjimą Pilotiniu VPP projektu bei konkurenciją tarp potencialių paslaugų teikėjų, b) kontroliuoti ir minimizuoti Projekto rizikas c) įgyvendinti abipusiai naudingą rizikų pasiskirstymą.

Be jau paminėtų veiksnių, buvo įvertintas išorinis Pilotinio VPP projekto poveikis socialiniu – ekonominiu aspektu – nauda visuomenei ir valstybei būtų 16% didesnė negu tradicinio rekonstrukcijų finansavimo atveju.

Svarbu paminėti tai, kad šiuo metu skiriamo Savivaldybės ir valstybės finansavimo nepakaktų patenkinti nei visų, nei tik Pilotinio VPP projekto (80-120 mln. LTL) Vilniaus miesto švietimo įstaigų poreikiams. Savivaldybės skolinimosi limitai didžiąja dalimi skirti kitiems miesto prioritetams. Todėl ateityje švietimo įstaigų rekonstrukcijoms finansuoti turėtų būti derinami įvairūs finansavimo šaltiniai.

Mes tikime, kad šioje ataskaitoje pateikiamų Galimybių studijos rezultatų pakanka, kad priimti sprendimus, dėl Pilotinio VPP projekto tolimesnio įgyvendinimo bei dėl planų, susijusių su Vilniaus miesto švietimo įstaigų rekonstrukcijomis.

Norime atkreipti jūsų dėmesį, kad praeityje švietimo įstaigų priežiūros finansavimas toli gražu netenkino švietimo įstaigų poreikių. Todėl Pilotinio VPP projekto įgyvendinimas (VPP ar tradicinių viešųjų pirkimų būdu) pareikalaus Savivaldybės biudžeto perskirstymo arba papildomų finansavimo šaltinių. Skirtumas yra tik investicijų apimtyje ir įgyvendinimo laikotarpyje. Be to, tęsiant Projekto įgyvendinimą, būtina atsižvelgti ir skirti pakankamai dėmesio praktiniams aspektams ir bei egzistuojančioms rizikoms, nustatytoms Galimybių studijos metu.

1. PROJEKTO KILMĖ IR DABARTINĖ SITUACIJA

1.1. Projekto ištakos

2005 metais Vilniaus miesto savivaldybė (toliau tekste – Savivaldybė) paskelbė konkursą parengti Vilniaus miesto švietimo įstaigų rekonstrukcijos ir tolesnės priežiūros VPP būdu galimybių studiją (toliau tekste – Projektą). Paslaugų teikėjo uždaviniai buvo:

- Įvertinti švietimo įstaigų pastatų fizinę būklę, pasiūlyti Pilotinio VPP projekto apimtį bei paruošti švietimo įstaigų pastatų ir jų priežiūros paslaugų kokybės standartą;
- Parengti Vilniaus miesto švietimo įstaigų rekonstrukcijos ir tolesnės priežiūros VPP būdu galimybių studiją;
- Padėti Savivaldybei organizuojant ir rengiant Paslaugų teikėjo konkursą bei pasirašant VPP sutartį.

Konsorciumas, sudarytas iš vietinių bei tarptautinių ekspertų (UAB „Verslo procesų valdymas“ (toliau tekste – VPV), UAB „Vilnius Consult“ (toliau tekste – VC) ir RSM Robson Rhodes LLP (toliau tekste RSM RR), advokatų kontorų „Sutkienė, Pilkauskas ir partneriai (toliau tekste SPP) ir Nabarro Nathanson (toliau tekste NN)) buvo išrinktas suteikti aukščiau minėtas paslaugas.

Pagrindiniai projekto uždaviniai yra:

- 1 užduotis – švietimo įstaigų pastatų būklės įvertinimas, analizė ir rekomendacijos dėl Pilotinio VPP projekto apimties, švietimo įstaigų pastatų ir jų priežiūros paslaugų kokybės standarto parengimas;
- 2 užduotis – VPP projekto galimybių studijos (finansiniu ir teisiniu aspektais) parengimas;
- 3 užduotis – konsultacijos ir rekomendacijos rengiant pranešimą apie Konkursą, techninę specifikaciją, pasiūlymų vertinimo metodiką bei renkant geriausią pasiūlymą.

Ši ataskaita apibendrina 1 ir 2 užduočių rezultatus. Toliau pateikiamas trumpas Viešosios privačiosios partnerystės (VPP) koncepcijos pristatymas. Tuo siekiama ataskaitos skaitytojus supažindinti su esminiais VPP principais ir palengvinti visapusišką tolesnių ataskaitos skyrių skaitymą.

1.1.1. Viešoji ir privačioji partnerystė (VPP)

VPP paremta privataus sektoriaus kompetencijomis bei rizikų pasidalinimu tarp viešojo ir privataus sektoriaus. VPP paprastai apima privataus sektoriaus teikiamas paslaugas tokias kaip viešosios infrastruktūros objektų projektavimą, statybą/rekonstrukciją bei priežiūrą, įskaitant ir pagrindinių darbų finansavimą. Tarptautinėje praktikoje VPP plačiausiai paplitęs tokiose srityse kaip švietimas, sveikatos apsauga, susisiekimo infrastruktūra.

VPP taikymas pasaulyje plačiai paplitęs: 2004 ir 2005 m. buvo sudaryta maždaug 206 VPP sutartys, kurių vertė siekė 145 mlrd. LTL. Tarptautinės VPP praktikos apžvalga pateikiama Priede Nr. 1.

Pagrindiniai VPP bruožai yra:

- VPP paprastai paremta sutartimi tarp Perkančiosios organizacijos (pvz. Savivaldybės) ir paslaugų teikėjo, kuriuo dažniausiai yra specialios paskirties bendrovė (SPV), atsakanti už sutartyje (toliau VPP sutartis) numatytų paslaugų teikimą;
- Paslaugų teikėjas atsakingas už pastatų projektavimą, statybą/rekonstrukciją bei jų eksploatavimą (priežiūrą) nustatytu laikotarpiu (20-30 metų);
- Pasirengimo darbai, projektavimas, statyba/rekonstrukcija yra finansuojami Paslaugų teikėjo, o jo patirtos išlaidos apmokamos išdėstant mokėjimus VPP sutartyje numatytu laikotarpiu;
- VPP, kaip taisyklė, akcentuojami pasiekti rezultatai, o ne techniniai teiktinų paslaugų parametrai. Paslaugų teikėjui paliekama laisvė parinkti technines priemones bei būdus nustatytiems rezultatams ir standartams pasiekti. Tuo tarpu Paslaugų teikėjui mokama tik už faktiškai suteiktas paslaugas, atsižvelgiant į jų kokybę, todėl privatus sektorius suinteresuotas ieškoti efektyvių

Vilniaus miesto švietimo įstaigų rekonstrukcijos ir tolesnės priežiūros projektas – VPP scenarijus
ilgalaikių techninių sprendimų. Skirtingai nuo įprastos viešųjų pirkimų praktikos, techninius projektus rengia ne užsakovas (Savivaldybė), o Paslaugų teikėjas.

Pagrindiniai VPP privalumai yra:

- Sudaro sąlygas į viešąjį sektorių pritraukti privatų finansavimą;
- Sudaro galimybes pasinaudoti privataus sektoriaus patirtimi ir žiniomis ieškant efektyvių ilgalaikių pastatų rekonstrukcijos ir priežiūros sprendimų;
- Sudaro galimybes pasinaudoti privataus sektoriaus vadybos įgūdžiais;
- Efektyvus rizikų paskirstymas;
- Sudaro sąlygas viešojo sektoriaus atstovams koncentruotis į pagrindinę veiklą;
- Mokėjimai už paslaugas tiesiogiai siejami su faktine jų apimtimi ir kokybe.

Kita vertus, siekiant efektyviai panaudoti VPP, būtina atsižvelgti į šiuos veiksniai:

- VPP yra ilgalaikis įsipareigojimas, nes VPP sutartys paprastai sudaromos 20-30 metų laikotarpiui;
- VPP projekto įgyvendinimas iki sutarties pasirašymo yra sudėtinga, intensyvi, daug laiko reikalaujanti procedūra;
- VPP paremtas sudėtingu mokėjimų mechanizmu, kuris reikalauja nuolatinės stebėsenos ir veiklos vertinimo iš abiejų šalių;
- VPP susijęs su pastatų priežiūros paslaugomis, kurias prieš projektą dažniausiai atlieka tų įstaigų darbuotojai. Minėtų funkcijų perdavimas privačiam operatoriui gali sukelti tokių darbuotojų pasipriešinimą.

Remiantis tarptautine praktika, labai svarbu šiuos veiksniai turėti omenyje vystant, planuojant ir įgyvendinant VPP projektus.

VPP projektai Lietuvoje pradėti vystyti tik šiuo metu. Atsižvelgiant į tai, be aukščiau išvardintų, Lietuvoje svarbūs ir šie veiksniai:

- Politinės situacijos nepastovumas, paramos iš centrinės valdžios stoka;
- Ribotas bendruomenių supratimas;
- Patirties stoka viešajame sektoriuje;
- Patirties ir pajėgumų stoka privačiame sektoriuje, įskaitant ribotas finansavimo galimybes;
- Nepalanki mokesstinė bazė (PVM);
- Santykinai aukšti kapitalo kaštai, lyginant su žema viešajam sektoriui taikytina diskontavimo norma ir pan.

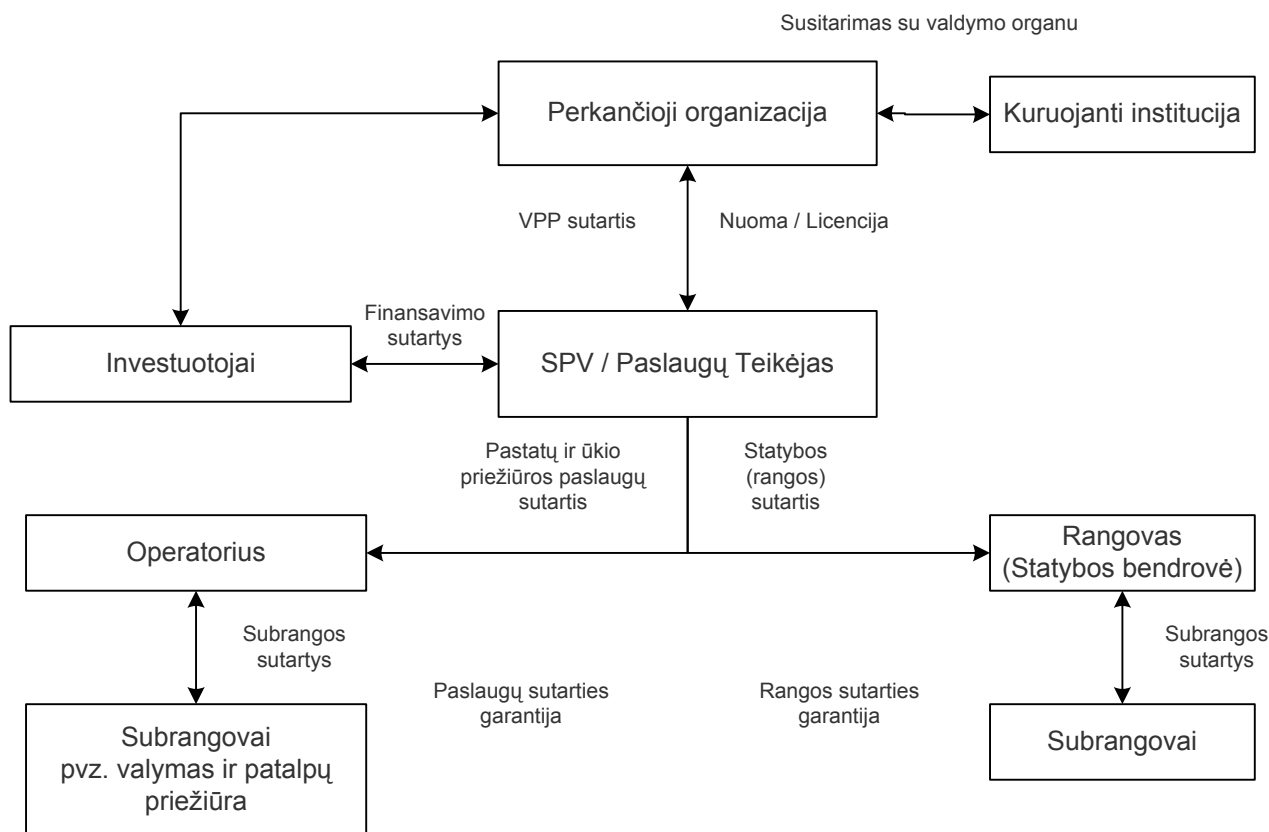
1.1.2. Tipinė VPP projekto struktūra

Kaip minėta anksčiau, VPP projektų nuostatos apibrėžiamos VPP sutartyje, pagal kurią paslaugų teikėjas yra atsakingas už paslaugų teikimą Perkančiajai organizacijai. Be VPP sutarties, su sandoriu yra susiję ir visa eilė kitų sutarčių ir dokumentų

Tipinė su VPP susijusių sutarčių schema pavaizduota Paveiksle Nr. 1.

Paprastai Paslaugų teikėjas sudaro statybos subrangos sutartį su statybos rangovu (SR) ir infrastruktūros priežiūros subrangos sutartį su savo infrastruktūros priežiūros rangovu (IPR). Dėl tokių paslaugų kaip valymas ar apsauga gali būti sudaromos atskiros subrangos sutartys. SR ir IPR suteikia Perkančiajai organizacijai papildomas garantijas, kurios nurodomos VPP sutartyje. Perkančioji organizacija veikia ribotos atsakomybės finansavimo struktūra, kuomet didžioji dalis statybos bei eksploatacijos rizikos perleidžiama atitinkamiems subrangovams (SR arba IPR).

Paveikslas Nr. 1. VPP struktūra ir susijusios sutartys

Santrauka:

- VPP projektai turi privalumų ir trūkumų, į kuriuos būtina atsižvelgti Projekto vykdymo metu;
- Be veiksmų, įprastai įtakojančių VPP projektų vykdymą, dėl VPP praktikos Lietuvoje stokos ir rinkos nesubrendimo, Projekto įgyvendinimą įtakos papildomi apribojimai ir rizikos, į kuriuos būtina atsižvelgti kuo galima anksčiau;
- Pagrindinis VPP reglamentuojantis dokumentas yra VPP sutartis.

1.2. Vilniaus miesto strateginiai tikslai

Pagrindinis dokumentas, apibrėžiantis Vilniaus miesto strateginės plėtros kryptis, yra 2002 - 2011 metų Vilniaus miesto strateginis planas. Jame yra išskirti 4 pagrindiniai prioritetai:

- 1 prioritetas – Vilniaus miesto tarptautinio konkurencingumo didinimas;
- 2 prioritetas – Naujosios ekonomikos plėtra;
- 3 prioritetas – Pažangios visuomenės kūrimas;
- 4 prioritetas – Susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros plėtra.

Kiekvieną prioritetą sudaro grupė tikslų ir uždavinių.

Vienas iš trečiojo prioriteto uždavinių (3.4.2.) yra „Gerinti švietimo ir ugdymo infrastruktūrą“. Viena priemonių, numatytų šio uždavinio įgyvendinimui yra parengti ir įgyvendinti švietimo ir ugdymo įstaigų atnaujinimo ir pertvarkymo programą.

Vilniaus miesto savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų tinklo pertvarkos 2005 - 2012 metų bendrajame plane (patvirtintame Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2005 m. gruodžio mėn.) efektyvus švietimo ir ugdymo aplinkos gerinimas taip pat minimas kaip vienas iš prioritetų.

Santrauka:

- Vystant VPP projekto struktūrą, būtina atsižvelgti į šių dokumentų nubrėžtas gaires:
 - Vilniaus miesto Strateginio 2002 - 2011 m. plano uždavinius, susijusius su švietimo ir ugdymo infrastruktūra;
 - Vilniaus miesto savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų tinklo pertvarkos 2005 - 2012 metų bendrojo plano nuostatas dėl švietimo infrastruktūros.

1.3. Vilniaus miesto švietimo įstaigos

Šiuo metu Vilniaus mieste yra 282¹ švietimo įstaigos. Pastaraisiais metais Vilniaus mieste augo bendrojo lavinimo mokyklų moksleivių skaičius (dabar mokosi 92,8 tūkst. moksleivių, iš jų 86,5 tūkst. dieninėse mokyklose). Nuo 1990 metų buvo įsteigta 14 gimnazijų, 10 pagrindinių ir 15 pradinė mokyklų. Toliau pateikiama informacija apie Vilniaus miesto švietimo įstaigas pagal tipus (žr. *Lentelę Nr. 2*).

Lentelė Nr. 2. Vilniaus miesto švietimo įstaigos pagal tipus

Tipas	Bendras skaičius	Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigos	Bendrojo lavinimo mokyklos	Papildomo ugdymo įstaigos
Lopšeliai-darželiai	114	114		
Darželiai	8	8		
Mokyklos-darželiai	15	15		
Pradinės mokyklos	17	17		
Pagrindinės mokyklos	17		17	
Vidurinės mokyklos	49		49	
Gimnazijos	16		16	
Specialiosios ir jaunimo mokyklos	6		6	
Suaugusiųjų vidurinės mokyklos, mokymo centrai	6		6	
Konsultaciniai mokymo centrai	2			2
Papildomo ugdymo įstaigos	4			4
Muzikos mokyklos	8			8
Dailės mokyklos	2			2
Vaikų ir jaunimo klubai	16			16
Mokinių kūrybos namai	2			2
Iš viso:	282	154	94	34

Santrauka:

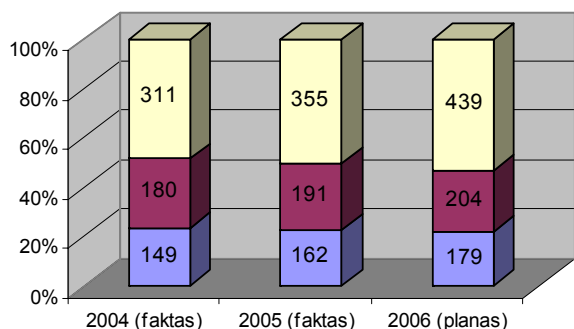
- Darželiai ir mokyklos sudaro didžiąją dalį Vilniaus miesto švietimo įstaigų.

1.4. Švietimo įstaigų finansavimas**1.4.1. Finansavimo šaltiniai**

Švietimo įstaigų finansavimas priklauso nuo jų tipo ir nustatytas LR Švietimo įstatyme. Išlaidos švietimui sudaro 50% Vilniaus miesto biudžeto (žr. *Paveikslą Nr. 2*).

¹ Vilniaus miesto savivaldybės interneto puslapyje (<http://www.vilnius.lt/new/gidas.php?open=45>) yra pateikiamas 286 švietimo įstaigų sąrašas, tačiau jame yra įtraukti ir keturių švietimo įstaigų filialai, kurie neturi atskiro juridinio statuso.

Paveikslas Nr. 2. Švietimo finansavimas – Savivaldybės biudžetas, mln. LTL

■ Mokinio krepšeliui finansuoti skirtos išlaidos ■ Kitos švietimui skirtos biudžeto lėšos
□ Biudžeto lėšos kitoms sritims

Finansavimą sudaro:

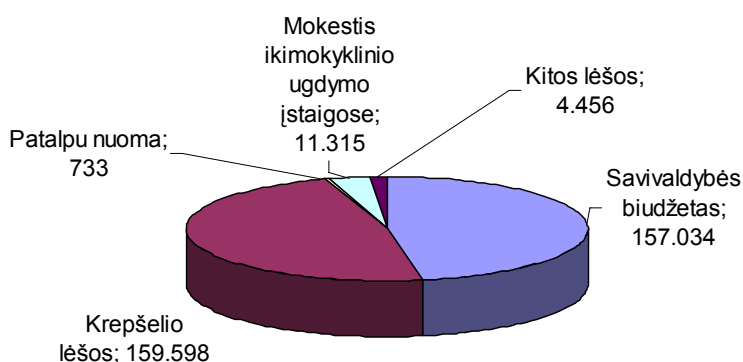
- Mokymo reikmėms skirtas finansavimas, tiesiogiai susijęs su mokymo procesu (vadovėliai, mokymo priemonės ir įranga, mokytojų atlyginimai ir pan.). Šios išlaidos finansuojamos iš *moksleivio krepšeliui* finansuoti skiriamų valstybės dotacijų;
- Lėšos, skirtos *mokymo aplinkai* finansuoti, susiję su švietimo įstaigų ūkio priežiūra ir išlaikymu (valymu, apsauga, einamuoju remontu), nepedagoginių darbuotojų darbo

užmokesčiu, komunalinių paslaugų teikimu, prekių ir paslaugų pirkimais;

- *Tikslinis programų ir projektų finansavimas*, kurį sudaro Privatizavimo fondo, ES Struktūrinių fondų, lėšos, paskolos bei lėšos projektams įgyvendinti iš valstybės ar Savivaldybės biudžetu;
- *Parama ir kitos pajamos* – papildomi pajamų šaltiniai, tokie kaip tėvų įnašai, patalpų nuomos pajamos ir pan.

Moksleivio krepšelio lėšos ir lėšos aplinkai finansuoti sudaro pagrindinę švietimo finansavimo dalį: (žr. Paveikslą Nr. 3) – jie sudaro 94% viso švietimo įstaigų finansavimo.

Paveikslas Nr. 3. Švietimo finansavimas iš Vilniaus m. biudžeto, per 2005 m., tūkst. LTL²

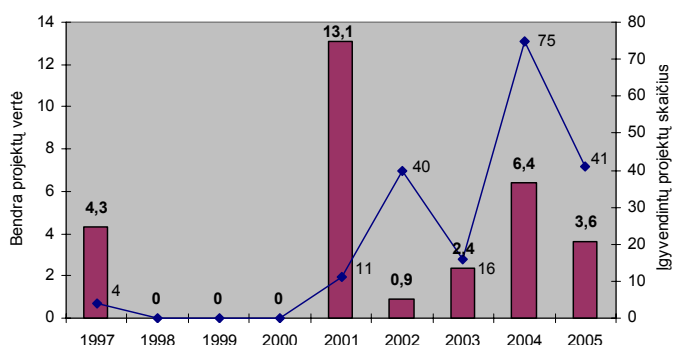
1.4.2. Švietimo įstaigų infrastruktūros rekonstrukcijų finansavimas

Nuo 1997 iki 2005 metų Vilniaus mieste buvo įgyvendinti 187 švietimo įstaigų rekonstrukcijos ir remonto projektai, kurių bendra vertė viršija 30 mln. LTL. Vidutinė projekto vertė buvo 164 tūkst. litų.

Šios renovacijos daugiausia buvo finansuojamos iš nebiudžetinių lėšų – Pasaulio banko paskolų, specialaus Vyriausybės finansavimo ir pan. Projektų įvykdytų nuo 1997 metų santrauka yra pateikta Priede Nr. 2.

² Kultūros, švietimo ir sporto departamentas, Finansų ir ūkio priežiūros skyrius

Paveikslas Nr. 4. Įgyvendinti Vilniaus miesto švietimo įstaigų rekonstrukcijos projektai

2005 metais keletas mokyklų paruošė Energijos taupymo projektus kreipdamosi finansavimo į ES Struktūrinius fondus (sąrašas pateikiamas Priede Nr. 2). Vidutinis projekto dydis buvo 0,5 mln. litų darželiui ir 1,3 mln. litų mokyklai. Tačiau, iš 28 projektų patvirtintas tik 1, atmetti 27. Tą galėjo nulemti daugelis priežasčių, tačiau akivaizdu, kad Vilniaus miestas nėra ir tikėtina, nebus prioritetiniu regionu skiriant ES Struktūrinių fondų paramą. Be to, pirmasis Bendrojo Programavimo

dokumentas, galiojęs iki 2006 m. nereglementavo švietimo aplinkos kaip prioritetinės srities.

1.4.3. Švietimo įstaigų ūkio išlaikymo finansavimas

Lentelė Nr. 3. Mokymo aplinkos finansavimas iš Vilniaus miesto biudžeto, tūkst. LTL.

2005		
Darbo užmokestis	122.247	78,8%
Mityba	2865,7	1,8%
Šildymas	16471,9	10,6%
Elektra	5254,8	3,4%
Ryšiai	669,1	0,4%
Transportas	12,3	0,0%
Apranga	448,7	0,3%
Spaudiniai	104,3	0,1%
Prekės	618,1	0,4%
Vanduo	2171,6	1,4%
Remontas	299,1	0,2%
Paslaugos	3225,1	2,1%
Parama	642	0,4%
Turtas	90	0,1%
IŠ VISO	155.120	100%

Švietimo įstaigų ūkio priežiūra yra finansuojama iš Savivaldybės biudžeto (lėšos mokymo aplinkai finansuoti). Šios lėšos daugiausia naudojamos kasdienėms būtinoms remonto ir priežiūros reikmėms. Vidutiniškai per mėnesį vienai įstaigai skiriama 50 tūkst. LTL, iš kurių 78% sudaro darbo užmokestis.

Dėl finansavimo stokos paplitusi ir praktika, kuomet ūkio reikmėms naudojamos iš tėvų surinktos lėšos, pajamos iš patalpų nuomos ir pan. Tačiau šie šaltiniai sudaro labai nežymią finansavimo dalį.

Santrauka:

- Istoriskai švietimo įstaigų renovavimui skiriamos lėšos buvo labai ribotos, nebuvo vykdoma rekonstrukcijų pilna apimtimi;
- Lėšos, skiriamos įstaigų ūkio išlaikymui, praktiškai apsiriboja kasdienių, neišvengiamų poreikių tenkinimu: apmokėjimui už komunalines paslaugas, nepedagoginių darbuotojų darbo užmokesčiui, būtiniausių prekių ir paslaugų įsigijimui;
- Pastangos pritraukti papildomą finansavimą iš ES Struktūrinių fondų pastatų renovavimui buvo nesėkmingos. Nepaisant to, kad sekančiam programavimo periodui (2007 - 2013) šioms reikmėms skiriamas finansavimas padidėjo, nereikėtų turėti didelių lūkesčių šioje srityje, nes Vilnius nėra prioritetinis regionas.

1.5. Švietimo įstaigų poreikiai

Vykdamas 1 užduotį, daugiausia dėmesio buvo skiriama faktinės pastatų būklės įvertinimui ir poreikių nustatymui. Vykdamas 1 užduotį, konsultantai:

- Išanalizavo Vilniaus miesto švietimo įstaigų situaciją;
- Aplankė daugiau nei 100 švietimo įstaigų, kad galėtų papildomai įvertinti bendrą jų pastatų būklę;
- Įvertino bendrą investicijų poreikį Vilniaus miesto švietimo įstaigų infrastruktūros renovacijai;
- Pasiūlė rekonstrukcijos VPP būdu apimtį (įstaigų skaičių ir paslaugas) bei švietimo įstaigų pastatų renovavimo schemą;
- Parengė Siektinų Paslaugų Specifikacijos (toliau tekste SPS) projektą. SPS turi ir paslaugų specifikacijos (techninės specifikacijos), ir Paslaugų teikėjo reikalaujamų rezultatų (kokybės standarto) bruožų. SPS bus naudojamas kaip techninė specifikacija konkurso Paslaugų teikėjo pagal VPP sutartį atrinkimui (toliau tekste Konkursas) ir bus neatskiriama konkursinės medžiagos dalis.

Aukščiau išvardintų darbų atlikimas rėmėsi duomenimis, kurie pateikiami UAB „Korporacija Matininkai“ ataskaitose, kitais vidiniais Savivaldybės dokumentais apie švietimo įstaigas, taip pat vizitais į skirtingas Vilniaus miesto mokyklas ir darželius (dėl apibendrintos informacijos trūkumo).

Užduoties 1 metu atliktos užduotys, pasiekti rezultatai, o taip pat detalūs metodologijos, kuria remiantis buvo atlikti skaičiavimai, paaiškinimai yra pateikti Užduoties 1 ataskaitoje bei SPS.

Iš dokumentų, kurie buvo pateikti konsultantams ruošiant 1 užduotį, galima spręsti, kad 83% Vilniaus miesto mokyklų fizinė būklė yra prasta. Tai patvirtino ir duomenys apie itin prastą švietimo įstaigų remonto ir renovacijos finansavimą (žr. ankstesnę dalį). Be to, dauguma Vilniaus miesto mokyklų yra nepritaikytos specialiųjų poreikių vaikams. Didžioji dalis švietimo įstaigų reikalauja skubios renovacijos, reikalaujančios didelių investicijų.

Preliminariu vertinimu, investicijų, reikalingų renovuoti Vilniaus miesto mokyklas ir darželius³, kad jos atitiktų įstatymų keliamus reikalavimus, dydis yra nuo 0,7 iki 1,2 milijardo litų (žr. Lentelę Nr. 4)

Lentelė Nr. 4. Investicijų poreikio pagrindinems švietimo įstaigoms įvertinimas pagal pastatų tipus, mln. LTL⁴

Tipas	Skaičius	MIN	MAX	Iš viso MIN	Iš viso MAX
Mokyklos					
T I	10	5.5	8.5	55.0	85.0
T II	7	6.5	10.0	45.5	70.0
T III	13	4.0	5.5	52.0	71.5
T IV - T X	18	4.0 - 7.0	7.0 - 9.0	101.5	148.5
T N	34	4.0	9.0	136.0	306.0
T A - T D	15	2.5 - 3.0	3.5 - 4.5	39.0	55.5
Iš viso:	97	4.8	7.2	429.0	736.5
Darželiai					
TA	85	2.5	3.5	212.5	297.5
TB	8	2.5	3.5	20.0	28.0
TC	28	3.0	4.5	84.0	126.0
TD	20	2.5	4.0	50.0	80.0
Iš viso:	141	2.6	3.9	366.5	531.5
Iš viso:				795.5	1268.0

³ Neįskaitant papildomo lavinimo ir specialiųjų švietimo įstaigų.

⁴ Šaltinis – Užduoties 1 ataskaita.

Kaip matyti lentelėje, vidutinis investicijų poreikis⁵ vienai mokyklai yra 4-10 mln. LTL, darželiui – 2,5 - 4 mln. LTL.

Darant prielaidą, kad finansavimas išliks toks kaip pastaraisiais metais (vidutiniškai 3,4 mln. LTL per metus nuo 1997 m. (žr. Priedą Nr. 2)), Vilniaus miesto mokykloms ir darželiams renovuoti reikės daugiau negu 200 metų.

Remiantis preliminariais vertinimais, esant dabartinėms rinkos sąlygoms, senų pastatų nugriovimas ir naujų statyba kainuotų brangiau. Be to, Užduoties 1 metu nebuvo nustatyta pastatų, kurių neverta renovuoti ir reikėtų griauti.

Santrauka:

- Didžiajai daugumai (83%) Vilniaus miesto švietimo įstaigų infrastruktūros reikia skubios renovacijos. Daugeliu atveju infrastruktūra neatitinka minimalių įstatymų ir higienos normų reikalavimų;
- Bendras investicijų poreikis pagrindinėms Vilniaus miesto švietimo įstaigoms yra 0,7 – 1,2 mlrd. litų. Ši suma žymiai viršija visą metinį 2006 metų Savivaldybės biudžetą;
- Vidutinis investicijų poreikis vienai mokyklai yra 4-10 mln. LTL, darželiui 2,5 - 4 mln. LTL;
- Iki šiol vykdyta švietimo įstaigų renovacija apėmė tik nedidelį švietimo įstaigų skaičių ir visais atvejais neapėmė visos įstaigos renovavimo (paprastai būdavo renovuojama tik pastato dalis);
- Užduoties 1 metu nebuvo nustatyta pastatų, kuriuos reikėtų skubiai perstatyti ar kurių renovuoti negalima.
- Darant prielaidą, kad finansavimas švietimo įstaigų infrastruktūros renovacijai išliks toks pats, mokyklų ir darželių pastatų rekonstrukcija užtruktų daugiau kaip 200 metų.

⁵ Apskaičiuotas kaip maksimalaus (MAX) ir minimalaus (MIN) investicijų poreikio vidurkis

2. STRATEGINĖS ĮGYVENDINIMO ALTERNATYVOS

2.1. Projekto tikslai

Prasta daugumos švietimo įstaigų infrastruktūros būklė bei dabartinis finansavimas lėmė tokius Projekto tikslus:

- Kaip įmanoma greičiau pagerinti mokymosi aplinką Vilniaus mieste;
- Numatyti optimalius finansavimo šaltinius dabartiniams investicijų poreikiams švietimo sektoriuje patenkinti.

Siekiant šių tikslų įgyvendinimo per priimtina laikotarpį, būtina įvertinti ką ir kaip reikia daryti.

2.2. Strateginės alternatyvos

Aukščiau išvardintiems tikslams pasiekti galimos tokios strateginės alternatyvos:

- ALTERNATYVA 1: Tęsti dabartiniu būdu ir priemonėmis;
- ALTERNATYVA 2: Planingai vykdyti nedidelės apimties remontus – renovuoti įstaigas taip, kad pasiekti minimalius įstatymų keliamus reikalavimus ir patenkinti būtiniausias švietimo įstaigų reikmes;
- ALTERNATYVA 3: Planingai vykdyti esmines rekonstrukcijas – atnaujinti švietimo įstaigų infrastruktūrą iki siekiamo standarto, tenkinat įstatymų keliamus reikalavimus;
- ALTERNATYVA 4: Nugriauti senus pastatus ir statyti naujus, kur įmanoma.

Alternatyvų įvertinimui naudoti šie kriterijai:

1. Ar alternatyva leidžia sukurti motyvuojančią ir malonią aplinką vaikams ir mokytojams?
2. Ar alternatyva leidžia pasiekti minimalius įstatymų ir higienos normų keliamus reikalavimus?
3. Ar tai ilgalaikis sprendimas tokioms problemoms kaip apgriuvę įstaigų pastatai, konstrukcijų defektai?
4. Ar alternatyva leidžia eliminuoti tokius pavojus kaip švietimo įstaigų pastatų sugriuvimas ar visiškas susidėvėjimas Vilniaus mieste?

Kiekviena alternatyva vertinta pagal skalę:

- N – alternatyva netenkina kriterijaus;
- Y – alternatyva tenkina kriterijų.

Lentelė Nr. 5. Alternatyvų vertinimas

	1.	2.	3.	4.	Nagrinėti toliau
ALTERNATYVA 1	Y	N	N	N	Ne
ALTERNATYVA 2	Y	N	N	N	Ne
ALTERNATYVA 3	Y	Y	Y	Y	Taip
ALTERNATYVA 4	Y	Y	Y	Y	Ne

Atsižvelgiant į dabartinę pastatų būklę (žr. skyrių Nr. 1.5), alternatyvos 1 ir 2 nėra priimtinos, nes neišsprendžia dabartinių problemų. Alternatyva 4 nepriimtina dėl žemos vertės už pinigus bei daugelio praktinių įgyvendinimo aspektų.

Todėl nuspręsta dėmesį sutelkti ties Alternatyva 3 – pilnu švietimo įstaigų infrastruktūros atnaujinimu, apimančiu pastatus, teritoriją, inžinerines sistemas.

Santrauka:

- Siūloma Alternatyva 3 – pilna švietimo įstaigų infrastruktūros rekonstrukcija, apimanti pastatus, teritoriją, inžinerines sistemas.

2.3. Įgyvendinimo būdai

Pasirinkus strateginę kryptį, Projekto darbo grupėje buvo surengta visa eilė darbinių susitikimų, kurių metu buvo plėtojami, analizuojami, vertinami įvairūs švietimo įstaigų rekonstrukcijos įgyvendinimo būdai, lyginant juos su tarptautine praktika. Įgyvendinimo būdų vertinimas koncentruotas į projekto apimtį, diegimą bei finansavimą. Nagrinėtos alternatyvos pateikiamos Lentelėje Nr. 6.

Lentelė Nr. 6. Įgyvendinimo būdai

Variantas 1	lyginant su	Variantas 2
1. Projekto apimtis – įstaigų skaičius		
1.1. Visų įstaigų infrastruktūros rekonstrukcija vienu ypu (projektu).		1.2. Rekonstrukcijų įgyvendinimas, grupuojant įstaigas į grupes, įgyvendinimą pradedant nuo Pilotinio VPP projekto.
1. Projekto apimtis – paslaugos		
2.1. Rekonstrukcija, ūkio priežiūros paslaugos ir mokymo proceso valdymo paslaugos		2.2. Rekonstrukcija, ūkio priežiūros paslaugos, įskaitant aprūpinimą baldais ir stacionaria maitinimo įranga bei jų priežiūra
3. Įgyvendinimo būdas		
3.1. Tradiciniai viešieji pirkimai (“įgyvendinti patiems”)		3.2. Įgyvendinimas VPP būdu

Pasirinkti projekto įgyvendinimo būdai 1.2 ir 2.2:

- Rekonstrukcijų įgyvendinimas, grupuojant įstaigas į grupes, įgyvendinimą pradedant nuo Pilotinio VPP projekto;
- Rekonstrukcija, ūkio priežiūros paslaugos, įskaitant aprūpinimą baldais ir stacionaria maitinimo įranga bei jų priežiūra.

Šie variantai pasirinkti po diskusijų, vykusių Projekto darbo grupėje Užduoties 1 metu ir atitinka Savivaldybės tikslus ir lūkesčius. Variantų pasirinkimo procesas (kriterijai, metodai, įstaigų sąrašai, Pilotinio VPP projekto paslaugų apimtys) aptarti Užduoties 1 ataskaitoje.

Savivaldybei buvo pasiūlyta VPP projektą įgyvendinti mažinant investicijų rekonstrukcijai reikalaujančių įstaigų skaičių iki priimtinos ir pagrįstos apimtys, siekiant eliminuoti pradines rizikas, identifikuotas paruošiamojo etapo metu (žr. Pradinę ataskaitą) bei konsultuojant savivaldybę pasirenkant rekonstrukcijų įgyvendinimo būdą. Toliau pateikiamas atliktų darbų aprašymas bei pasiekti rezultatai (pasiūlymai) dėl Pilotinio VPP projekto apimtys ir pasiruošimo jo įgyvendinimui.

Santrauka:

- Projekto apimtis, dėl į Projektą trauktinų įstaigų ir paslaugų, buvo aptarta ir patvirtinta Užduoties 1 metu.
- Remiantis tarptautine VPP praktika bei atsižvelgiant į identifikuotas rizikas, savivaldybei pasiūlyta Galimybių studiją vykdyti mažesne apimtimi bei pirmiausia įgyvendinti Pilotinį VPP projektą.

3. PILOTINIS VPP PROJEKTAS

3.1. Pilotinio VPP projekto apimtis

Kaip aprašyta aukščiau, VPP įgyvendinimą buvo pasiūlyta pradėti Pilotiniu VPP projektu, kuris leistų savivaldybei įgyti patirties įgyvendinant švietimo įstaigų rekonstrukcijas VPP būdu. Atsižvelgiant į tai, rengiant Galimybių studiją, buvo apsiribota Pilotinio VPP projekto įgyvendinimo galimybių analize.

3.1.1. Pilotinio VPP projekto švietimo įstaigos

Švietimo įstaigos Pilotiniam VPP projektui atrinktos ir Projekto darbo grupės patvirtintos Užduoties 1 metu. Jų sąrašas pateikiamas Lentelėje Nr. 7.

Lentelė Nr. 7. Švietimo įstaigos, atrinktos Pilotiniam VPP projektui⁶

Eil.	Pavadinimas	Tipas	Rajonas	Statybos metai	Mokiniu skaičius	Patalpų plotas, kv.m.
1	Radvilų	Gimnazija	FABI	1982	685	6.760
2	Baltupių	Vidurinė mokykla	BALT	1979	1170	7.149
3	Fabijoniškių	Vidurinė mokykla	FABI	1990	1065	12.441
4	Šv.Kristoforo	Vidurinė mokykla	ZIRM	1976	1430	6.156
5	Kalvarijų	Pagrindinė mokykla	SNIP	1969	510	5.429
6	Medeinos	Pradinė mokykla	PASI	1988	230	2.371
7	Šviesos	Pradinė mokykla	FABI	1992	360	2.282
8	Volungės	Pradinė mokykla	ANTA	1974	355	2.461
9	Užupio	Gimnazija	UZUP	1957	570	3.572
10	Žemynos	Gimnazija	SESK	1983	790	7.359
11	M. Biržiškos	Gimnazija	JUST	1984	830	7.118
12	S.Stanevičiaus	Vidurinė mokykla	FABI	1989	1165	8.544
13	Senamiesčio	Vidurinė mokykla	SENA	1977	640	7.795
14	Senvagės	Vidurinė mokykla	SNIP	1976	1.240	6.191
15	Bitutė	Lopšelis darželis	SESK	1957	226	2.509
Viso					11.266	88.137

Daliai šių įstaigų dar nėra sutvarkyti pastatų ir žemės nuosavybės dokumentai, ir jei tai nebus padaryta iki Konkurso skelbimo, tokios įstaigos nepakliūs į Pilotinį VPP projektą.

3.1.2. Pilotinio VPP projekto apimtis: paslaugos

Remiantis tarptautine praktika, išskirtinis VPP projektų bruožas yra tai, jog VPP orientuota į gautinus rezultatus, todėl VPP sutartyje apibūdinant teiktinas paslaugas, akcentuojami rezultatai, kuriuos turi užtikrinti Paslaugų teikėjas, o ne techniniai sprendimai, reikalingi tiems rezultatams pasiekti.

Tradicškai VPP projektuose iš Paslaugų teikėjo reikalaujama užtikrinti tam tikrus rodiklius bei paslaugų kokybę, jam paliekama laisvė parinkti technines priemones bei būdus nustatytiems rezultatams ir poreikiams pasiekti. Todėl skirtingai nuo tradicinių viešųjų pirkimų, techninį projektą rengia Paslaugų teikėjas, o ne Užsakovas.

VPP projektai dažniausiai apima tokias paslaugų grupes:

- Projektavimą;
- Statybą/renovaciją;
- Eksploataciją ir priežiūrą;
- Finansavimą;
- Kitų paslaugų teikimą.

⁶ Šaltinis: Projekto grupės susitikimo protokolai

Paslaugų apimtis gali svyruoti nuo statybos ir ūkio priežiūros, apsiribojant tik nekilnojamo turto priežiūra, iki prekių, susijusių su mokymo procesu (pvz. mokymo priemonių) tiekimo.

Projekto darbo grupėje analizuoti įvairūs variantai. Remiantis Jungtinės Karalystės praktika, siūloma, kad Pilotinis VPP projektas apsiribotų tomis paslaugomis, kurios tiesiogiai susiję su įstaigų pastatais, teritorija ir inžinerine infrastruktūra, komunalinėmis paslaugomis, sauga ir sanitarija. Į Pilotinį VPP projektą siūloma netraukti paslaugų, kurios susiję su mokymo procesu arba tiesiogiai nesusiję su nekilnojamo turto valdymu (pvz. maitinimas). Žemiau pateikiamas sąrašas paslaugų, trauktinų į Pilotinį VPP projektą:

1. Rekonstrukcija – kompleksinė švietimo įstaigų pastatų (įskaitant inžinerinę įrangą, maisto ruošimo patalpas) ir teritorijos rekonstrukcija;
2. Ūkio priežiūra:
 - Pastatų ir teritorijos priežiūra, eksploatacija, aptarnavimas;
 - Pastatų ir teritorijos apsauga, įėjimo kontrolė;
 - Pastatų ir teritorijos valymas ir atliekų tvarkymas;
 - Komunalinių paslaugų (elektros, šilumos, vandens tiekimo ir nuotekų) tiekimas;
 - Inžinerinių tinklų bei komunalinio ūkio priežiūra, eksploatacija ir aptarnavimas;
 - Priešgaisrinės ir civilinės saugos užtikrinimas;
 - Smulkių ūkinių pagalbinių darbų atlikimas;
 - Įstaigų aprūpinimą baldais, valgyklos virtuvės įranga, jų priežiūra ir aptarnavimas;
 - Visų aukščiau išvardintų paslaugų administravimas (ataskaitų teikimas, procesų valdymas bei jų kontrolės vykdymas).

Santrauka:

- Savivaldybė turės galimybę pasinaudoti Pilotinio VPP projekto galimybių studijos rezultatais, ir, jei Pilotinis VPP projektas bus įgyvendintas, jo rezultatais, planuodama ir įgyvendindama kitų švietimo įstaigų infrastruktūros rekonstrukcijas;
- Remiantis JK patirtimi bei atsižvelgiant į VPP praktikos stoką Lietuvoje, siūloma kad Pilotinis VPP projektas apsiribotų tomis paslaugomis, kurios tiesiogiai susiję su pastatų, teritorijos rekonstrukcija ir priežiūra, įskaitant inžinerinę įrangą, saugą ir sanitariją, aprūpinimą baldais bei stacionaria maitinimo įranga.

3.2. PSC modeliavimas ir socialinė-ekonominė analizė

Viešojo sektoriaus lyginamosios vertės modeliavimas (angl. The Public Sector Comparator (PSC), toliau tekste PSC modeliavimas) – tai metodas, naudojamas projekto įgyvendinimo ir/arba paslaugų teikimo „vidinių“ kaštų įvertinimui. Vystant VPP projektą, būtina žinoti ir įvertinti šiuos kaštus.

PSC modeliavimas naudojamas palyginti Projekto įgyvendinimą viešojo ir privataus sektoriaus lėšomis, atlikti Vertės už Pinigus (angl. Value for Money) įvertinimą bei socialinę-ekonominę analizę, kurie pateikiami sekanciuose skyriuose.

PSC modeliavimas padeda nustatyti, kurias paslaugas tikslinga traukti į VPP projektą, o kurių teikimą ir toliau turėtų vykdyti Savivaldybė. VPP projektuose PSC modeliavimas naudojamas:

- Preliminariam Bazinio mokesčio įvertinimui;
- Konkursinėje medžiagoje – kaip šablonas, kurį pasirinktinai siūloma užpildyti Konkurso dalyviams;
- Kaip Bazinis modelis – pasiūlymų vertinimo metu, kaip modelis, su kuriuo lyginami gauti pasiūlymai (Užduotis 3).

Pilotinio VPP projekto PSC modelis pateikiamas šios ataskaitos Priede Nr. 3.

3.2.1. PSC modeliavimo prielaidos

Po to, kai buvo nustatyta ir patvirtinta Pilotinio VPP projekto apimtis, konsultantai parengė preliminarinius finansinius modelius, nustatančius pinigų srautus tradicinio viešųjų pirkimų (PSC) ir VPP projekto įgyvendinimo atveju.

Šie finansiniai modeliai taip pat naudojami apytiksliai įvertinti Metinio mokesčio dydžiui už privataus Paslaugų teikėjo teikiamas paslaugas, be to jais remiasi ir Vertės už Pinigus įvertinimas ir socialinė-ekonominė analizė (žr. sekančius skyrius).

PSC modeliavime darytos prielaidos, kad projektavimo ir rekonstrukcijos paslaugos perkamos pagal standartinę viešųjų pirkimų procedūrą, o pastatų priežiūra po rekonstrukcijos ir toliau rūpinasi pačios švietimo įstaigos. Tuo tarpu VPP finansinis modelis numato, kad projektavimas, rekonstrukcija ir pastatų priežiūra po rekonstrukcijos yra perduodamos privačiam Paslaugų teikėjui. Be to, Paslaugų teikėjas taip pat organizuoja sandorio įgyvendinimo, projektavimo ir rekonstrukcijos finansavimą. Finansavimo kaštus Savivaldybė padengia per VPP sutarties laikotarpį, mokėdama juos kartu su periodiniu mokėjimu už teikiamas pastatų priežiūros paslaugas (Metinis mokestis). Abiem atvejais (PSC ir VPP) projekto įgyvendinimo laikotarpis yra 30 metų.

Sudarant finansinius modelius naudotos įvairios bendros ir specifinės prielaidos. Siekiant užtikrinti finansinio modeliavimo prielaidų pagrįstumą, joms suformuoti buvo naudojama istorinių duomenų apie faktinius kaštus ir ekspertinių vertinimų apie rinkos tendencijas ir kainas kombinacija. Pagal padarytas prielaidas buvo gauti preliminarūs investicijų apimtys, eksploatacijos ir priežiūros bei veiklos kaštų įvertinimai. Abiem, PSC ir VPP modeliavimo atvejais, buvo daroma prielaida, kad kaštų struktūra ir apimtis abiem atvejais išliks panaši, išskyrus kai kuriuos paslėptus kaštus ir tokius kaštus, kurie skirtųsi Projektą įgyvendinant VPP arba PSC būdu dėl objektyvių priežasčių. Pvz. sandorio sudarymo (pasirengimo) ir administravimo kaštai, valymo ir apsaugos kaštai. Taip pat buvo padaryta prielaida, kad rekonstrukcijos darbai tiek VPP atveju, tiek PSC atveju bus realizuoti per tą patį terminą, o panašių resursų skyrimas abiem įgyvendinimo alternatyvoms leis užtikrinti analogišką paslaugų kokybę.

PSC ir VPP modeliuose Pilotinio VPP projekto laikotarpiu pinigų srautai indeksuoti atsižvelgiant į VKI ir šalies ūkio metinį vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio indeksą.

Detalios prielaidos ir pradiniai duomenys, naudoti modeliavimui, yra pateikiami šios ataskaitos Priede Nr. 3.

3.2.2. Jautrumo analizė

PSC modelio jautrumo analizę sudaro dvi dalys:

- A scenarijus (optimistinis) – minimalūs kaštai;
- B scenarijus (bazinis) – optimalūs kaštai.

A ir B scenarijų esminiai skirtumai susiję su investicijų, reikalingų rekonstrukcijos darbams atlikti bei tolesnių priežiūros kaštų apimtimis. Jautrumo analizė yra svarbi, įvertinant labiausiai pinigų srautus įtakojančias Projekto sritis, kas tiesiogiai įtakoja ir dabartinę Pilotinio VPP projekto vertę. Jautrumo analizės metu gauta informacija turėtų būti pasitelkta analizuojant, vertinant ir lyginant Konkurso metu gautus privačių investuotojų pasiūlymus.

3.2.3. Vertės už Pinigus analizės rezultatai

Vertės už Pinigus analizė padeda palyginti Pilotinio VPP projekto būsimus pinigų srautus ir grynąją jų dabartinę vertę, jei Pilotinis VPP Projektas būtų įgyvendinamas su privačių investuotojų pagalba (VPP schema) su arba jei Projektą įgyvendintų Savivaldybė tradiciniu viešųjų pirkimų būdu naudodama tik Savivaldybės ar valstybės biudžeto lėšas (PSC schema).

Siekiant užtikrinti dviejų finansinių modelių palyginamumą, Konsultantai identifikavo abiejų atvejų paslėptus kaštus. Visi identifikuoti paslėpti kaštai įtraukti ir į PSC, ir į VPP modelius.

Žemiau pateikiama PSC ir VPP pinigų srautų suvestinė, atspindinti rekonstrukcijos ir infrastruktūros priežiūros po rekonstrukcijos (Bazinis scenarijus) kaštus.

Lentelė Nr. 8. PSC ir VPP pinigų srautų suvestinė

	PSC tūkst. LTL	VPP tūkst. LTL
Investicijos		
Projektavimas	6.602	6.602
Rekonstrukcija (pastatai ir teritorija)	110.040	110.040
Baldai	3.099	3.099
Virtuvės įranga	797	797
Iš viso, įskaitant PVM	120.538	120.538
Investicijos vienam kv. m, LTL	1.368	1.368
Įrangos atnaujinimo kaštai visu projekto laikotarpiu, įskaitant PVM	59.649	59.649
Metiniai priežiūros kaštai		
Valymas (pastatai ir teritorija)	2.179	2.141
Šiuokšlės, dezinfekcija	66	66
Apsauga	623	1.041
Eksplotacija ir priežiūra (pastatai, teritorija, inžinerinė įranga)	3.394	3.394
Operatoriaus ir administravimo kaštai	278	542
Komunalinių paslaugų teikimas	2.074	2.074
Iš viso metiniai priežiūros kaštai, įskaitant PVM	8.614	9.258
Darbuotojų perėmimo ir atleidimo kaštai*	-	1.669

* 1-2 metai VPP atveju

Remiantis investicijų poreikio ir metinių veiklos kaštų įvertinimu, pagal Priede Nr. 3 pateiktas prielaidas, buvo įvertintas preliminarus Metinio mokėjimo dydis Paslaugų Teikėjui, įskaitant finansavimo kaštus ir priežiūros paslaugų mokesčius. Preliminariu vertinimu, Metinis mokeskis Paslaugų Teikėjui už 15 Pilotinio VPP projekto įstaigų gali siekti apie 28⁷ mln. LTL (22 mln. LTL A scenarijaus atveju), įskaitant PVM. Tačiau galutinis Metinio mokesčio dydis paaiškės tik derybų metu ir priklausys nuo veiksnių, minimų šioje ataskaitoje.

Vykdamas Vertės už Pinigus analizę, busimieji pinigų srautai VPP atveju (gauti įvertinus galimą Metinį mokėjimą) ir busimieji PSC pinigų srautai buvo diskontuoti taikant 7% diskonto normą. Žemiau lentelėje pateikiami analizės rezultatai:

Lentelė Nr. 9. Vertės už pinigus analizės rezultatai

Vertės už pinigus analizė	PSC B* tūkst. LTL	VPP B tūkst. LTL	PSC A tūkst. LTL	VPP A tūkst. LTL
Projekto pinigų srautų GDV	(235.132)	(292.890)	(198.480)	(244.982)
Savivaldybės rizikų įvertis**	(39.517)	-	(31.187)	-
Projekto GDV po rizikos koregavimų	(274.649)	(292.890)	(229.667)	(244.982)

* B – bazinis (pagrindinis variantas), A – optimistinis, minimalių kaštų variantas.

** Rizikų, kurios VPP atveju, perduodamos privačiam investuotojui, koregavimai

⁷ Prieš indeksavimą

Kaip parodyta lentelėje, grynoji dabartinė VPP projekto vertė yra maždaug 6,6% (6,7% A scenarijaus atveju) mažesnė nei PSC atveju. Tai susiję su eile veiksnių:

- Papildomi finansavimo kaštai (skolintų ir nuosavų (akcininkų) lėšų), ženkliai padidina pinigų srautą VPP atveju ir neįtakoja PSC pinigų srautų. Taip pat padaryta prielaida, kad paskoloms bus naudojama fiksuota palūkanų norma, o tai padidina skolinimosi kaštus 2-3%;
- Šiuo metu egzistuojantys įstatymai numato, kad Savivaldybė nėra PVM mokėtojas ir todėl negali susigrąžinti sumokėto PVM (18%). VPP atveju, Savivaldybė sumokės apytiksliai 133 mln. LTL PVM, tuo tarpu PSC atveju PVM bus tik 67 mln. LTL.

Būtina turėti omenyje, kad Vertė už Pinigus VPP atveju (nauda Savivaldybei) labai priklausys nuo to, kaip Savivaldybė sugebės:

- Skatinti rinkos susidomėjimą Pilotiniu VPP projektu bei konkurenciją tarp potencialių paslaugų teikėjų;
- Kontroliuoti ir minimizuoti Projekto rizikas (žr. sk. 3.3.5.);
- Įgyvendinti abipusiai naudingą rizikų pasiskirstymą;
- Efektyviai ir sklandžiai įvykdyti Konkursą bei derybas.

Be aukščiau paminėtų veiksnių egzistuoja visa eilė socialinių-ekonominių faktorių, kurie įtakos Pilotinį projektą tiek VPP, tiek įprastų viešųjų pirkimų būdu. Į šiuos veiksnus būtina atsižvelgti vertinant abi alternatyvas, jie aptariami skyriuje Ekonominės-socialinės naudos analizės rezultatai.

3.2.4. Ekonominės - socialinės naudos analizės rezultatai

Socialinių projektų, įgyvendinamų viešojo sektoriaus, finansinis įvertinimas ne visada pilna apimtimi atspindi tikrąją projekto naudą. Todėl papildomai turi būti įvertinamas ekonominis – socialinis projekto poveikis naudos gavėjams. Finansinis įvertinimas atspindi tik projekto naudą jį įgyvendinančiai viešajai institucijai (šiuo atveju savivaldybei). Tuo tarpu ekonominė-socialinė analizė atspindi projekto įtaką visuomenei ir valstybei, kurioje jis bus įgyvendinamas.

Ekonominė-socialinė analizė apima projekto poveikio identifikavimą, išmatavimą ir įvertinimą. Analizė siekiama nustatyti ekonominę grynąją projekto dabartinę vertę (toliau tekste EGDV). Šis rodiklis skaičiuojamas koreguojant finansinį piniginių srautą, t.y. atliekant fiskalines korekcijas (PVM ir kitų netiesioginių mokesčių eliminavimą) bei išorinio poveikio (projekto rezultatų poveikio aplinkai – valstybei, visuomenei, paslaugų) piniginių įvertinimą, bei diskontuojant juos naudojant 5% diskonto normą.

Ekonominis – socialinis įvertinimas atliktas tiek VPP, tiek PSC modeliams. Skaičiuojant ekonominę – socialinę naudą, buvo išskirtos pagrindinės prielaidos, sąlygojančios projekto poveikį aplinkai:

Lentelė Nr. 10. Ekonominės-socialinės analizės prielaidos

Nr.	Prielaida	Apibūdinimas	Skaičiavimas	Pritaikymas*	
				VPP	PSC
1	Mokymosi sąlygų pagerėjimas, išreiškiamas per rekonstruotas ugdymo įstaigas baigusiu mokinių didesnę darbo užmokestį (nauda visuomenei)	Renovuotas mokyklas baigusiu moksleivių, kurių ugdymui mokytojai skyrė daugiau laiko (nes komunalinio ūkio priežiūra atiduota išoriniam paslaugų teikėjui), ir kuriems dėl geresnių mokymosi sąlygų buvo sudarytos galimybės tikėtis didesnių pasiekimų darbo rinkoje, pasirenkant tinkamą profesiją, poveikis, išreikštas jų didesniu darbo užmokesčiu.	Dalis renovuotas mokyklas baigusiu dvyliktokų (VPP atveju – 10%, PSC atveju - 8%) gaus 10% didesnę darbo užmokestį rinkoje.	√	√
2	Nusikalstamumo prevencija ir išaugęs pamokų lankomumas, išreiškiamas per sukuriama BVP (nauda	Dėl galimybės susikoncentruoti į ugdymo procesą, šių įstaigų vadovai ir pedagogai galės daugiau laiko skirti moksleivių pamokų lankomumo	Mokinių, baigusiu renovuotas mokyklas ir neiškritusių iš mokymosi sistemos, dalis (VPP	√	√

			Pritaikymas*		
	valstybei)	kontroliavimui bei nusikalstamos veiklos prevencijai, praradusių motyvaciją mokinių gražinimui į ugdymo sistemą, todėl mokiniai, tęsdami mokslus, turės didesnę tikimybę neiškristi iš darbo rinkos ir prisidės prie BVP kūrimo.	atveju – 1,5%, PSC atveju – 1%) sėkmingai integruosis į darbo rinką ir prisidės prie papildomo BVP kūrimo.		
3	Naujų pedagogų integravimas į ugdymo sistemą, išreiškiamas per naujų darbo vietų sukūrimą (nauda visuomenei)	Renovuota infrastruktūra ir išaugusi ūkio priežiūros paslaugų kokybė (išorės paslaugų teikėjas bus įpareigotas užtikrinti tam tikrą kokybės lygį) sąlygos geresnę darbo aplinką, o tai leis į ugdymo sistemą pritraukti daugiau jaunų kvalifikuotų specialistų, kurie prisidės prie socialinio sektoriaus paslaugų kokybės gerinimo.	Mokinių ir mokytojų santykis pagerės (VPP atveju – 20%, PSC atveju - 15%), bus sukurtos naujos darbo vietos, kas leis įdarbinti naujus žmones.	√	√
4	Naujų VPP investicinių projektų atpigimas per sutaupytus kaštus projektavimo ir pasirengimo stadijose (nauda valstybei ir visuomenei)	Dėl Pilotinio VPP projekto įgyvendinimo ir įgytos patirties, naujiems tokio tipo projektams bus lengviau pasiruošti, bus žinoma tokių projektų įgyvendinimo eiga, todėl kitos organizacijos, ateityje įgyvendindamos VPP projektus, sutaupys projektavimo ir pasirengimo fazėje, perimdami Pilotinio VPP projekto patirtį.	VPP projektų dalis valstybės investicijose į švietimo sektorių (VPP atveju 1-12%) bus įgyvendinta ekonomiškiau sutaupant iki 30% VPP projektų projektavimo ir pasirengimo fazėse (kurios sudaro iki 8% projekto vertės).	√	

*VPP – projektą įgyvendina privatus sektorius; PSC – projektą įgyvendina viešasis sektorius

Remiantis šiomis prielaidomis atliktas išorinio poveikio įvertinimas abiem modeliams – tiek privataus, tiek viešojo sektoriaus projekto įgyvendinimo atvejais. Ekonominės-socialinės analizės rezultatai pateikiami lentelėje:

Lentelė Nr. 11. Ekonominės-socialinės analizės rezultatai⁸

SOCIALINĖ-EKONOMINĖ NAUDA		VPP atveju	PSC atveju	Skirtumas
1	Finansinis srautas	-868.861	-628.991	-239.870
2	Fiskalinės korekcijos (PVM mokesčių eliminavimas)	132.538	67.423	65.115
3	Išorinio poveikio įvertinimas	528.950	353.356	175.594
3.1.	Mokymosi sąlygų pagerėjimas, išreiškiamas per tokias ugdymo įstaigas baigusiu mokinių didesnę darbo užmokestį (nauda visuomenei)	376.117	300.450	75.667
3.2.	Nusikalstamumo prevencija ir išaugęs pamokų lankomumas, išreiškiamas per sukuriamą BVP (nauda valstybei)	32.620	22.179	10.441
3.3.	Naujų pedagogų integravimas į ugdymo sistemą, išreiškiamas per naujų darbo vietų sukūrimą (nauda visuomenei)	43.531	30.727	12.804
3.4.	Naujų VPP investicinių projektų atpigimas per sutaupytus kaštus projektavimo ir pasirengimo stadijose (nauda valstybei ir visuomenei)	76.682	0	76.682
4	Grynasis ekonominis srautas (1-2+3)	-207.373	-208.212	839
5	Ekonominė grynoji dabartinė vertė (EGDV)	-148.931	-177.770	28.838

Ekonominės-socialinės analizės rezultatai rodo, kad PVM mokestis daro reikšmingą įtaką VPP modelio pinigiam srautui.

⁸ Finansinio srauto duomenys paimti iš finansinių modelių, EGDV skaičiuota naudojant 5% diskonto norma.

Pilotinio VPP projekto išorinis poveikis VPP projekto atveju bus didesnis maždaug 16%, dėl šių veiksnių:

- Pastatų priežiūros perdavimas išoriniam operatoriui, sudarys sąlygas švietimo įstaigų personalui koncentruotis į mokymo ir ugdymo procesus;
- Pastatų priežiūros perdavimas išoriniam operatoriui, sąlygos geresnę paslaugų kokybę bei efektyvesnę kontrolę;
- Žinios, patirtis bei Pilotinio VPP projekto metu sukurti rezultatai galės būti panaudoti toliau renovuojant Vilniaus miesto švietimo įstaigas ir sukurs precedentą VPP projektų vystymui Lietuvoje.

3.2.5. Įperkamumas

Kaip minėta ankstesniuose šios ataskaitos skyriuose, bendras finansavimo poreikis pagrindinių Vilniaus miesto švietimo įstaigų rekonstrukcijai yra 0,7– 1,2 mlrd. LTL, o istoriškai finansavimas toli gražu netenkina švietimo įstaigų poreikių, susijusių su pastatų ir ūkio priežiūra.

Panaši ir Pilotinio VPP projekto švietimo įstaigų situacija, jų ūkio išlaikymui (įskaitant susijusias paslaugas) 2005 m. skirta 4,7 mln. LTL, įskaitant PVM:

Lentelė Nr. 12. Pilotinio VPP projekto įstaigų išlaidos pastatų ir ūkio priežiūrai 2005 m., tūkst. LTL⁹

Įstaiga	Plotas, m ²	Mokinių sk.	Faktinės išlaidos	Valymas, DU	Apsauga, DU	Šiukšlės, dezinfekcija	Elektra	Šaltas vanduo, nuotekos	Karštas, vanduo, šildymas
1 Radvilų	6.760	685	355	132	30	5	26	12	149
2 Baltupių	7.149	1170	348	145	32	4	32	10	124
3 Fabijoniškių	12.441	1065	568	265	32	7	66	22	177
4 Šv.Kristoforo	6.156	1430	353	148	32	5	25	10	133
5 Kalvarijų	5.429	510	323	114	32	4	37	19	118
6 Medeinos	2.371	230	153	56	31	4	8	4	51
7 Šviesos	2.282	360	138	39	25	4	18	6	47
8 Volungės	2.461	355	127	45	31	3	9	3	35
9 Žemynos	7.359	790	363	158	29	7	25	8	137
10 Mykolo Biržiškos	7.118	830	339	140	36	4	20	10	130
11 Simono Stanevičiaus	8.544	1165	503	227	22	6	37	10	201
12 Senamiesčio	7.795	640	385	151	32	2	37	5	157
13 Senvagės	6.191	1240	315	101	33	6	30	8	137
14 Užupio	3.572	570	262	83	56	4	32	5	82
15 Bitutė	2.509	226	137	25	28	4	16	14	51
IŠ VISO	88.136	11.266	4.670	1.830	483	66	418	144	1.730
Vidurkis 1 įstaigai	5.876	751	311	122	32	4	28	10	108
Vidurkis 1 m ²	n/a	0,128	0,053	0,021	0,005	0,001	0,005	0,002	0,020
Vidurkis 1 mokiniui	7,82	n/a	0,415	0,162	0,043	0,006	0,037	0,013	0,154
DU dalis, %			50%						

⁹ Šaltinis: Švietimo įstaigų bei savivaldybės įmonės „Biudžetinių įstaigų buhalterinė apskaita“ pateikti duomenys; istorinių duomenų apie išlaidas irangos atnaujinimui nėra.

Tuo tarpu prognozuojamas poreikis Pilotinio VPP projekto švietimo įstaigų pastatų ir ūkio priežiūrai (neįskaitant pradinių investicijų į rekonstrukciją) siekia per 10,5 mln. LTL per metus.

Lentelė Nr. 13. Pilotinio VPP projekto įstaigų metinis poreikis pastatų ir ūkio priežiūrai tūkst. LTL

Įstaiga	Valymas, DU	Šukšlės, dezinfekcija	Apsauga, DU	Eksploatacija ir priežiūra	Komunalinės paslaugos	Administravimas	Priežiūra iš viso	Įrangos atnaujinimas	Iš viso, įskaitant PVM B
Radvilų	162	5	41	246	169	18,5	641,5	144	785,5
Baltupių	178	5	41	259	155	18,5	656,5	150	806,5
Fabijoniškių	310	6	41	311	231	18,5	917,5	182	1.099,5
Šv. Kristoforo	172	5	41	239	156	18,5	631,5	137	768,5
Kalvarijų	137	4	41	285	150	18,5	635,5	169	804,5
Medeinos	69	4	41	149	64	18,5	345,5	89	434,5
Šviesos	50	4	36	150	68	18,5	326,5	89	415,5
Volungės	62	4	41	112	47	18,5	284,5	66	350,5
Žemynos	179	7	38	246	150	18,5	638,5	144	782,5
M. Biržiškos	165	4	41	246	145	18,5	619,5	144	763,5
S. Stanevičiaus	240	6	41	271	225	18,5	801,5	158	959,5
Senamiesčio	170	2	41	247	176	18,5	654,5	145	799,5
Senvagės	161	6	41	237	155	18,5	618,5	137	755,5
Užupio	92	4	59	286	105	18,5	564,5	169	733,5
Bitutė	33	4	38	112	78	18,5	283,5	65	348,5
Iš viso su PVM B *	2.180	70	622	3.396	2.074	278	8.620	1.988	10.608
Iš viso su PVM A**	2.180	70	622	2.287	2.074	278	7.511	2.953	10.464

* Scenarijus B - pagrindinis

** Scenarijus A - optimistinis

Be to, investicijų poreikis pastatų ir teritorijos pradinei rekonstrukcijai sudaro apie 80 - 120 mln. LTL. Todėl Metinis mokestis už pagal VPP sutartį teikiamas paslaugas (rekonstrukcijos ir priežiūros) galėtų siekti apie 22 - 28 mln. LTL, įskaitant PVM (žr. skyrių 3.2.3).

Todėl Pilotinio VPP projekto įgyvendinimas tiek VPP, tiek PSC atveju pareikalaus Savivaldybės biudžeto perskirstymo arba papildomų finansavimo šaltinių. Skirtumas yra tik finansavimo apimtyje ir terminuose.

Santrauka:

- Įgyvendinti Pilotinį VPP projektą VPP būdu, lyginant su tradiciniais viešaisiais pirkimais, finansuojamais iš valstybės ar Savivaldybės biudžeto, būtų apie 6% brangiau didžiaja dalimi dėl papildomų kapitalo kaštų bei negrąžintino PVM (projekto įgyvendinimo laikotarpiu atitinkamai apie 133 mln. LTL ir 67 mln. LTL PVM būtų sumokėta į valstybės biudžetą, atitinkamai VPP ir PSC atveju);
- Išorinis projekto poveikis (nauda) VPP atveju būtų apie 16% didesnė, lyginant su PSC dėl šių veiksmų:
 - Pastatų priežiūros perdavimas išoriniam operatoriui sudarys sąlygas švietimo įstaigų personalui koncentruotis į mokymo ir ugdymo procesus;
 - Pastatų priežiūros perdavimas išoriniam operatoriui sąlygos geresnę paslaugų kokybę bei efektyvesnę kontrolę;
 - Žinios, patirtis bei Pilotinio VPP projekto metu sukurti rezultatai galės būti panaudoti toliau renovuojant Vilniaus miesto švietimo įstaigas ir sukurs precedentą VPP projektų vystymui Lietuvoje.
- Projekto nauda savivaldybei VPP atveju stipriai priklausys nuo to, kaip Savivaldybė sugebės: a)

skatinti rinkos susidomėjimą Pilotiniu VPP projektu bei konkurenciją tarp potencialių paslaugų teikėjų; b) kontroliuoti ir minimizuoti Projekto rizikas; c) įgyvendinti abipusiai naudingą rizikų pasiskirstymą. Tai padėtų sumažinti prognozuojamus kapitalo kaštus;

- Dabartinio Savivaldybės ar valstybės biudžeto finansavimo nepakanka nei dabartiniam švietimo įstaigų poreikiui investicijoms (0,7 - 1,2 mlrd. LTL) patenkinti, nei Pilotinio VPP projekto švietimo įstaigų rekonstrukcijai (80 - 120 mln. LTL). Savivaldybės skolinimosi limitai didžiąja dalimi skirti kitiems miesto prioritetams. Todėl ateityje švietimo įstaigų rekonstrukcijoms finansuoti turėtų būti derinami įvairūs finansavimo šaltiniai;
- Preliminariai vertinant, Metinio mokesčio Paslaugų teikėjui už Pilotiniame VPP projekte numatytas paslaugas 15 švietimo įstaigų dydis bus apie 28 mln. LTL (22 mln. LTL scenarijaus A atveju), įskaitant PVM. Galutinis Bazinis mokestis bus nustatytas po derybų Konkurso metu ir priklausys nuo veiksmų, minimų šioje ataskaitoje;
- Dėl aukščiau minimų aplinkybių, turi būti atsižvelgta į tai, kad praeityje švietimo įstaigų priežiūros finansavimas toli gražu netenkino švietimo įstaigų poreikių. Todėl Pilotinio VPP projekto įgyvendinimas (VPP ar PSC būdu) pareikalaus Savivaldybės biudžeto perskirstymo arba papildomų finansavimo šaltinių. Skirtumas yra tik finansavimo apimtyje ir terminuose.

3.3. Pilotinio VPP projekto įgyvendinimo aspektai

3.3.1. VPP schemos įgyvendinamumas pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

VPP sutarties tipas ir pirkimo būdas

Atsižvelgiant į taikytinus teisės aktus, egzistuoja dvi VPP Projekto įgyvendinimo galimybės:

- Pagal koncesijos sutartį, sudarytą vadovaujantis LR Koncesijų įstatymu;
- Pagal pirkimo-pardavimo sutartį, sudarytą LR Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

Konsultantai išanalizavo VPP projekto įgyvendinimo, vadovaujantis aukščiau nurodytomis galimybėmis, ypatumus. Analizės rezultatai pateikiami Priede Nr. 4.

Atsižvelgiant į neapibrėžtumus, susijusius su pokyčiais įstatymuose, reglamentuojančiuose koncesijų sutarčių taikymą (žr. Priedą Nr. 4), ir į tai, kad Pilotiniu VPP projektu siekiama, kad jo rezultatus vėliau būtų galima multiplikuoti vykdant kitų švietimo įstaigų rekonstrukcijas, siūloma Pilotinį VPP Projektą įgyvendinti vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytais procedūromis.

Vykdamas Pilotinį VPP projektą Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka, šiame įstatyme nustatyta tvarka turėtų būti organizuojamas pirkimas bei vykdoma Paslaugų teikėjo atranka.

Savivaldybė paskelbtų konkursą, kurio laimėtojas įgytų teisę atlikti Švietimo įstaigų turto rekonstrukcijos darbus bei teikti tokio konkurso dokumentuose numatytas paslaugas.

Perkančioji organizacija, turėtų įvertinti objektyviai egzistuojančias sąlygas ir pasirinkti pirkimo būdą. Identifikuotos tokios alternatyvos, sudarant pirkimo-pardavimo sutartį:

- Konkurencinio dialogo būdu;
- Arba skelbiamų derybų būdu.

Detali alternatyvų analizė pateikiama Priede Nr. 4.

Nepriklausomai nuo pasirinkto pirkimo būdo, pagrindinės VPP sutarties nuostatos turi apibrėžti:

- Sutarties šalis;
- Sutarties dalyką;
- Paslaugų apimtį (SPS turėtų būti neatsiejama sutarties dalis);
- Rizikų pasidalinimą tarp šalių;

- Mokėjimo mechanizmą, numatantį, kaip apskaičiuojami ir mokami mokesčiai už privataus investuotojo teikiamas paslaugas;
- VPP sutarties trukmė;
- Kitus įgyvendinimo aspektus.

Detalus nuostatų Pilotiniam VPP projektui aprašymas pateikiamas sekančiuose skyriuose.

Sutarties dalykas

Priklausomai nuo konkurso dokumentų, pirkimo-pardavimo sutarties (-čių) dalyku gali būti paslaugos arba paslaugos ir darbai. Kitaip tariant, vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu, VPP Projektas gali būti įgyvendinamas dviem alternatyviais būdais:

- Vykdamt viešąjį darbų pirkimą ir viešąjį paslaugų pirkimą;
- Vykdamt viešąjį paslaugų pirkimą, kurio dalykas, vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 2 str. 27 d., būtų ne tik paslaugos, išvardytos Viešųjų pirkimų įstatymo 2 priedėlyje, bet ir darbai, išvardyti Viešųjų pirkimų įstatymo 1 priedėlyje, kurie tik papildo perkamas paslaugas.

Konsultantai išanalizavo šių alternatyvų privalumus ir trūkumus bei taip pat kreipėsi į Viešųjų pirkimų komisiją nuomonės – detalus apibūdinimas pateikiamas Priede Nr. 4. Remiantis šiais dokumentais, siūlomas viešųjų paslaugų pirkimo būdas pagal Viešųjų pirkimų įstatymą.

Santrauka:

- Pilotinis VPP projektas gali būti įgyvendintas tiek remiantis Viešųjų pirkimų įstatymu, tiek Koncesijų įstatymu. Atsižvelgiant į neapibrėžtumus, susijusius su Koncesijų įstatymu, prioritetiniu Pilotinio VPP Projekto įgyvendinimo variantu gali būti laikomas įgyvendinimas pagal Viešųjų pirkimų įstatymą. Tačiau prieš priimant galutinį sprendimą būtina nuodugniai įvertinti visus abiejų alternatyvų privalumus ir trūkumus;
- Standartinė maksimali paslaugų sutarties trukmė pagal Viešųjų pirkimų įstatymą yra 3 m., išskyrus atvejus, kai tokia sutartis sudaroma pagal savivaldybės tarybos patvirtintą ilgalaikę investicijų programą;
- Viešųjų pirkimų įstatymas nenumato galimybės pakeisti Paslaugų teikėją šiam nevykdant įsipareigojimų, o tai apriboja galimybes įgyvendinti tarptautinėje VPP praktikoje plačiai taikomą „įsikišimo“ modelį, naudojamą kaip papildomą užtikrinimo priemonę finansinėms institucijoms, dalyvaujančioms VPP projekto finansavime. Siūlome aptarti šią aplinkybę su finansų rinkos atstovais, siekiant rasti alternatyvius riziką potencialiems finansuotojams mažinančius sprendimus;
- VPP sutartis bus pagrindinis Pilotinio VPP projekto dokumentas, nepriklausomai nuo to, koks sutarties tipas bei pirkimo būdas bus pasirinktas. Pagrindinės VPP sutarties nuostatos turi apibrėžti paslaugų apimtį, rizikų tarp privataus ir viešojo sektoriaus pasidalinimą, mokėjimus už paslaugas.

3.3.2. Rizikų pasidalinimas tarp viešojo ir privataus sektoriaus

Rizikos pasidalinimas tarp privataus ir viešojo sektoriaus yra viena kertinių VPP projekto sričių, taip pat pagrindas VPP sutarčiai. Rizikų paskirstymo matrica yra priemonė, naudojama egzistuojančioms rizikoms nustatyti bei jų paskirstymui tarp šalių apibrėžti.

Projekto darbo grupė kartu su konsultantais parengė Rizikos matricą bei pasiūlė rizikų pasidalinimą tarp Savivaldybės ir potencialių paslaugų teikėjų šiose srityse:

1. Projektavimo rizikos;
2. Statybos (rekonstrukcijos) ir plėtros rizikos;
3. Postatybinės eksploatacijos rizikos;
4. Eksploatacinių išlaidų rizikos;
5. Pajamų nepastovumo rizikos;
6. Nutraukimo rizikos;

7. Technologijų pasikeitimo rizikos;
8. Finansinės rizikos.

Rizikos matrica pateikiama Priede Nr. 5. Pilotiniame VPP projekte ji bus naudojama kaip:

- Pagrindas kiekybiniam rizikų įvertinimui finansiniame modeliavime;
- Šablonas konkursinėje medžiagoje - pasiūlymų teikėjų užpildymui pagal jų siūlomą rizikos paskirstymą;
- Bazinė matrica – dokumentas, nustatantis rizikos pasidalinimo modelį, su kuriuo lyginami gauti operatorių pasiūlymai (Užduotis 3);
- Pagrindas konstruojant VPP sutartį.

3.3.3. Mokėjimo mechanizmas

Mokėjimo mechanizmas yra neatsiejama VPP sutarties dalis ir nustato Savivaldybės mokėjimų už Paslaugų teikėjo suteiktas paslaugas tvarką. Mokėjimų mechanizmo pagalba praktiškai įgyvendinamas rizikų ir atsakomybės pasidalinimas tarp Perkančiosios organizacijos ir Paslaugų teikėjo.

Mokėjimo mechanizmas nustato metodą, pagal kurį apskaičiuojamas periodinis mokestis, mokėtinas pagal VPP sutartį:

- Bazinis mokestis – metinis mokėjimas, kurį Paslaugų teikėjas įgyja teisę gauti pabaigęs rekonstrukcijos darbus ir pradėjęs teikti priežiūros paslaugas. Bazinis mokėjimas yra nustatomas konkurso metu, pagal derybų rezultatus;
- Baziniam mokesčiui taikomas indeksavimas, nustatomas VPP sutartyje. Pritaikius indeksavimą, taikytiną atitinkamais metais, gaunamas tų metų (pvz. 2010 m.) Metinis mokestis;
- Mėnesinis ar ketvirtinis mokestis, kurį turi mokėti Perkančioji organizacija gaunamas Metinį mokėjimą padalinus iš mėnesių ar ketvirčių skaičiaus. Jei Paslaugų teikėjas nevykdo savo įsipareigojimų pagal VPP sutartį, taikomi koregavimai (išskaitymai) iš šio mokėjimo. Taip užtikrinama, kad mokama tik už tinkamos kokybės ir faktiškai suteiktas paslaugas.

Pagrindinės mokėjimų mechanizmo nuostatos pateikiamos Priede Nr. 6.

3.3.4. VPP projektas apskaitos požiūriu

Su Pilotiniu VPP projektu, susijusių sandorių apskaitos ir jų įtakos Savivaldybės mokėjimo limitams santrauka pateikiama Priede Nr. 7.

Santrauka:

- Galimybių studijos metu nebuvo nustatyta esminių veiksnių, kurie ypatingai įtakotų Savivaldybės ar paslaugų teikėjo apskaitą. Rekomendacijos dėl apskaitos pateikiamos šios ataskaitos prieduose;
- Savivaldybės mokėtinos sumos už paslaugas, gautas pagal VPP sutartį neįtakos Savivaldybės skolinimosi limitų.
- VPP sutartis bus laikoma ilgalaikiu įsipareigojimu ir turės būti atskleidžiama LR įstatymų numatyta tvarka.

3.3.5. Spręstini klausimai ir Projekto rizikos

VPP yra sudėtingas procesas, todėl analizuojant Pilotinio VPP projekto įgyvendinimą, Projekto darbo grupė susidūrė su visa eile veiksnių, į kuriuos būtina atsižvelgti sekančiuose įgyvendinimo etapuose.

Šiame skyriuje pateikiama trumpa spręstinių klausimų ir Projekto rizikų santrauka bei rekomendacijos Pilotinio projekto atžvilgiu.

Reikšmingi veiksniai ir rizikos

Šias bendrąsias VPP savybes aplinkybes būtina turėti omenyje, vystant bet kokį VPP projektą:

- VPP sutartis yra ilgalaikis Savivaldybės įsipareigojimas (iki 30 metų);
- VPP reikalingas sudėtingas, daug laiko ir lėšų reikalaujantis pirkimo procesas;
- VPP įgyvendinamas per sudėtingą mokėjimų mechanizmą, reikalaujantį abiejų sutarties šalių nuolatinės kontrolės ir stebėsenos;
- Paslaugos teikiamos pagal VPP sutartį, susijusios su pastatų priežiūros paslaugomis, kurias šiuo metu vykdo švietimo įstaigų darbuotojai. Minėtų funkcijų perdavimas privačiam operatoriui gali sukelti tokių darbuotojų pasipriešinimą ir papildomus kaštus;
- VPP projektas pareikalaus papildomų lėšų iš Savivaldybės biudžeto ar kitų finansavimo šaltinių (valstybės biudžeto ir kt.), kad Savivaldybė galėtų mokėti už privataus Paslaugų teikėjo paslaugas.

Be to, Lietuvoje ekonominės sąlygos kinta sparčiai, o VPP projektų įgyvendinimas tik pradedamas. Tai sąlygoja, papildomus veiksniai, kurie įtakos Pilotinį VPP projektą.

- Politiniai neapibrėžtumai ir paramos iš centrinės valdžios stoka;
- Labai dinamiška ekonominė ir teisinė aplinka;
- VPP supratimo stoka visuomenėje;
- VPP praktikos viešajame sektoriuje stoka;
- VPP praktikos ir pajėgumų (statybos ir priežiūros paslaugoms) stoka privačiame sektoriuje;
- VPP praktikos stoka vietinėje finansų rinkoje;
- Nepalanki teisinė bazė (negražintinas PVM viešajam sektoriui);
- Santykinai aukšti kapitalo kaštai lyginant su žemomis valstybiniame sektoriuje taikomomis diskonto normomis ir pan.

Spreštiniai klausimai

Šioje dalyje aptariamų veiksmų įtakos nėra galimybės įvertinti ar įtakoti Galimybių studijos metu, tačiau į juos būtina atsižvelgti toliau įgyvendinant Pilotinį VPP projektą.

Pilotinio VPP projekto apimtis

Remiantis tarptautine VPP praktika bei rinkos dalyvių atsiliepimais, gautais įgyvendinant Užduotį 2, identifikuoti veiksniai, kurie gali įtakoti Pilotinio VPP projekto įgyvendinimą:

- Tarptautinėje praktikoje senų pastatų rekonstrukcija laikoma mažiau patrauklia nei nauja statyba. Šis veiksnys mažina Pilotinio VPP projekto patrauklumą užsienio investuotojams;
- Pilotinio VPP projekto investicijų apimtis yra 80 – 120 mln. LTL (23 – 34 mln. EUR), jis apima santykinai didelį įstaigų skaičių (15). Projekto apimtis, kuri yra patraukli patikimiems užsienio investuotojams turi viršyti 140 mln. LTL (40 mln. EUR). VPP projekto apimtis atitinkanti vietinių rinkos dalyvių pajėgumus yra 50 - 60 mln. LTL.

Kiti įgyvendinimo aspektai

Lentelėje žemiau apibendrinami kiti įgyvendinimo aspektai, identifikuoti Galimybių studijos metu.

Lentelė Nr. 14. Kiti Pilotinio VPP projekto įgyvendinimo aspektai

Įgyvendinimo etapas	Spręstiniai klausimai	Rekomendacijos
Pasiruošimas konkursui	<ol style="list-style-type: none"> Galiojančios sutartys su trečiosiomis šalimis. Pilotinio VPP projekto rekonstrukcijos darbų trukmė. Konkurso nutraukimo rizika po jo paskelbimo. Konkurso neįvykimo rizika, dėl nepakankamų garantijų potencialiems paslaugų teikėjams ir projekto finansuotojams. 	<ul style="list-style-type: none"> Padaryti būtinus pakeitimus (Priede Nr. 4 pateikiamos detalios rekomendacijos ir aprašymai). Reikalauti konkurso dalyvių kartu su pasiūlymais pateikti siūlomą rekonstrukcijos darbų įgyvendinimo planą kiekvienai švietimo įstaigai; į vertinimo kriterijus įtraukti, kad prioritetu laikoma tokia rekonstrukcija, kuri įvykdoma neiškeliant mokinių. Siūloma, kad prieš skelbiant Konkurso dokumentai būtų pateikti susipažinimui visoms suinteresuotoms šalims, įskaitant bendruomenes, centrinės valdžios atstovus, kontroliuojančias institucijas. Jei finansinės institucijos ir privatus finansuotojai negaus pakankamų garantijų dėl mokėjimų pagal VPP sutartį ir VPP sutarties nutraukimo, tai gali sumažinti Konkurso dalyvių skaičių ir konkurenciją. Siūloma vykdyti projekto populiarinimo priemones, bei svarstyti priemones, kurios tenkintų investuotojų ir finansuotojų reikalavimus garantijoms.
VPP sutarties vykdymas	<ol style="list-style-type: none"> Poreikis užtikrinti įvykdytų rekonstrukcijos darbų atitikimą techniniam projektui, pasiūlymui ir SPS. 	<ul style="list-style-type: none"> Pilotinio VPP projekto įgyvendinimas žymiai skirsis nuo įprastų viešųjų pirkimų, todėl svarbu užtikrinti efektyvų projekto valdymą ir rekonstrukcijos darbų kontrolę. Kontrolė, susijusi su Konkurso reikalavimais, konkurso laimėtojo pasiūlyta koncepcija bei įvykdytais rekonstrukcijos darbais; Todėl siūloma naudotis nepriklausomų licencijuotų statybų ekspertų paslaugomis, jas perkant atskiru konkursu viešųjų pirkimų tvarka.

Santrauka:

- VPP praktikos Lietuvoje stoka bei kiti VPP įgyvendinimą įtakojantys veiksniai didina neapibrėžtumus, susijusius su politine situacija bei potencialių investuotojų bei finansuotojų susidomėjimu Pilotiniu VPP projektu. Į šiuos faktorius būtina atsižvelgti, formuojant Konkurso Pilotiniam VPP projektui ir jį įgyvendinant;
- Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas aplinkybes, itin svarbu skatinti privačių investuotojų bei finansuotojų susidomėjimą Pilotiniu VPP projektu bei užtikrinti maksimalų skaidrumą, kad būtų minimizuoti bendrieji neapibrėžtumai, susiję su Projekto įgyvendinimu;
- Siūloma Pilotinį VPP projektą skaidyti į du Konkursus, 15 įstaigų padalinant į 2 paketus. Tai padėtų spręsti klausimus, susijusius su Pilotinio VPP projekto patrauklumu, konkurencija bei rinkos pajėgumu. Tačiau siūloma palikti galimybę konkurso dalyviams, su pakankama patirtimi ir resursais, dalyvauti abiejuose Konkursuose, įgyvendinant abu projektus pagal vieną VPP sutartį;
- Atsižvelgiant į būtinybę suderinti VPP sutarties ir galiojančių sutarčių su trečiosiomis šalimis nuostatas, siūloma šilumos ir karšto vandens tiekimą bei šildymo sistemų eksploataciją į Pilotinio VPP projekto paslaugas traukti nuo 2009 m. Iki to laiko dabartiniai paslaugų tiekėjai lieka atsakingi už temperatūros režimus Pilotinio VPP projekto įstaigų patalpose. Jei toliau būtų skelbiamas konkursas centralizuotam šildymo ir karšto vandens tiekimui bei šildymo sistemos eksploatacijai Vilniaus miesto švietimo įstaigose, tokio konkurso nuostatas būtina suderinti su

Pilotinio VPP projekto sutartimi;

- Rekomenduojama įtraukti pilną maitinimo patalpų (valgyklos, virtuvės, pagalbinių patalpų) rekonstrukciją į Pilotinio VPP projekto apimtį, įskaitant ir šių patalpų aprūpinimą stacionaria maitinimo įranga, nepriklausomai nuo šiuo metu galiojančių sutarčių su maitinimo paslaugų teikėjais, nes pastarieji neatsako už ir nėra pajėgūs atnaujinti maitinimui skirtų patalpų švietimo įstaigose savo lėšomis;
- Rekomenduojama detaliai aptarti privačių investuotojų poreikius susijusius su jų investuotų lėšų saugumu bei VPP sutarties nutraukimo rizika. Papildomos saugumo užtikrinimo priemonės turėtų būti pasiūlytos finansinėms institucijoms. Be to, turėtų būti aiškiai nustatytos ir apibrėžtos VPP sutarties nutraukimo prieš terminą procedūros bei kompensacijų taikymo ir mokėjimo atvejai.

4. SEKANTYS ŽINGSNIAI

4.1. Preliminarus grafikas

Priėmus sprendimą įgyvendinti Pilotinį VPP projektą 15 Vilniaus miesto švietimo įstaigų, sekantys žingsniai priklausytų tiek nuo pasirinktų įgyvendinimo būdų (jie aptarti šios ataskaitos 3 skyriuje), tiek nuo pasirinkto sutarties tipo. Viešųjų pirkimų įstatyme, priklausomai nuo pasirinkto pirkimo būdo, numatomi tokie žingsniai ir reikalaujami terminai:

Konkurencinis dialogas		Skelbiamos derybos		Įstatymų reikalavimai terminams
1.	Konkurso paskelbimas;	1.	Konkurso paskelbimas	paraiškų pateikimo terminas ne mažiau kaip 37 dienos
2.	Kandidatų kvalifikacinė atranka	2.	Kandidatų kvalifikacinė atranka	
3.	Kvietimas dalyvauti konkurenciniame dialoge	3.	Pasiūlymų pateikimas	Viešųjų pirkimų įstatymas nereglamentuoja.
4.	Konkurencinio dialogo atlikimas	4.	Kvietimas dalyvauti derybose	
5.	Galutinių pasiūlymų pateikimas;	5.	Derybos su pasiūlymais pateikusiais tiekėjais	
6.	Galutinių pasiūlymų vertinimas ir sutarties sudarymas	6.	Sutarties sudarymas	

Be to papildomai turi būti atsižvelgta į šiuos veiksnius:

- Būtinybę su potencialiais finansuotojais aptarti alternatyvius riziką potencialiems finansuotojams mažinančius sprendimus, taikytinus finansinėms institucijoms, dalyvaujančioms VPP projekto finansavime;
- Būtinybę Taryboje patvirtinti ilgalaikę investicijų programą švietimo įstaigų renovavimui dėl Pilotinio VPP projekto švietimo įstaigų;
- Būtinybę atlikti konkursinės medžiagos suderinimus su visomis suinteresuotomis šalimis.

ID	WBS	Task Name	Duration	Start	Finish	2007														
						Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun		
1																				
2	1	II Etapas. Galimybių studija	52 days	Wed 06.07.12	Thu 06.09.21															
3	1.1	OBC tvirtinimas	1 day	Wed 06.07.12	Wed 06.07.12															
4	1.2	Konkursinės medžiagos projekto rengimas ir suderinimas darbo grupėje (su Konsultantų pagalba ir patarimais)	30 days	Thu 06.07.13	Wed 06.08.23															
5	1.3	Konkursinės medžiagos pristatymas ir suderinimas su darbo grupe ir suinteresuotomis šalimis	10 days	Thu 06.08.24	Wed 06.09.06															
6	1.4	Konkursinės medžiagos aprobavimas darbo grupėje	1 day	Thu 06.09.07	Thu 06.09.07															
7	1.5	Konkursinės medžiagos pateikimas tvirtinti Taryboje, svarstymas ir tvirtinimas	10 days	Fri 06.09.08	Thu 06.09.21															
8																				
9	2	III Etapas. Konkurso organizavimas ir vykdymas (kintamos paslaugos)	180 days	Fri 06.09.22	Thu 07.05.31															
10	2.1	Kvietimo pateikti pasiūlymus publikavimas	4 days	Fri 06.09.22	Wed 06.09.27															
11	2.2	Ketinimų teikti pasiūlymus ir duomenų apie kvalifikaciją pateikimas	40 days	Thu 06.09.28	Wed 06.11.22															
12	2.3	Investuotojų kvalifikacijos vertinimas, neįkvalifikuotų investuotojų eliminavimas	10 days	Thu 06.11.23	Wed 06.12.06															
13	2.4	Atrinktų investuotojų paskelbimas	15 days	Thu 06.12.07	Wed 06.12.27															
14	2.5	Konkursinės medžiagos pilno paketo perdavimas atrinktiems investuotojams	2 days	Thu 06.12.28	Fri 06.12.29															
15	2.6	Potencialių investuotojų pasirengiamieji darbai: Due diligence, projektavimas ir pasiūlymų rengimas	55 days	Mon 07.01.01	Fri 07.03.16															
16	2.7	Detalių pasiūlymų pateikimas	1 day	Mon 07.03.19	Mon 07.03.19															
17	2.8	Pasiūlymų vertinimas	10 days	Tue 07.03.20	Mon 07.04.02															
18	2.9	Derybos su laimėtojais	40 days	Tue 07.04.03	Mon 07.05.28															
19	2.10	Sutarties pasirašymas	2 days	Tue 07.05.29	Wed 07.05.30															
20	2.11	Sutarties įgyvendinimas	1 day	Thu 07.05.31	Thu 07.05.31															

